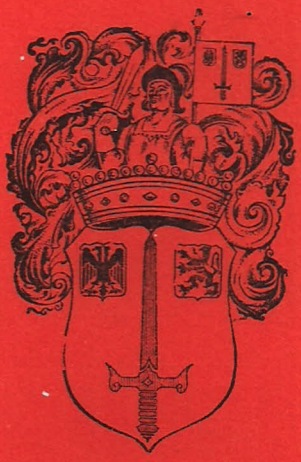

het land van aalst

tijdschrift van de
geschied- en
heemkundige vereniging
het land van aalst

Jaargang XXVII - 1975 — nummer 6

Het prinselijk leenhof "de Schijvink„ te Haaltert

In zijn waardevolle bijdrage *Lijst der Heerlijkheden van het Land van Aalst* door J. van Twembeke, stelt men wat het leenhof de Schijvink te Haaltert betreft enige onduidelijkheid vast. Het leenhof wordt terecht geklasseerd onder Rotselaar, maar verschillende heerlijkheden en lenen worden ten onrechte onder het leenhof de Schijvink samengebracht. De schepenbank van Haaltert-Kerksken, van Aaigem, van Denderhoutem en van Heldergem resorteerden wel onder Rotselaar maar niet onder de Schijvink, maar tot de Schijvink behoorden wel gronden gelegen op Haaltert, Kerksken, Aaigem, Burst en Heldergem.

Dit heerlijk leen, in het bezit van de heren van Rotselaar, was bevoegd in de drie justitiegraden (hoge, middele en lage). De rechtspraak werd gehouden *ten versouche van de hooghbailliy van de stadt van Nienove ende den lande van Rotselaer causa officü* en een afvaardiging van de schepenbank, die uit zeven schepenen was samengesteld.

Het prinselijk leenhof de Schijvink omvatte verscheidene lenen :

1) *De erfachtige meierij van Heldergem,* in 1775 in leen gehouden door Frans Scheerlinck, zn. Pieter.

2) *Een heerlijk leen ten Ede, de meers gen. den Gijseghem,* groot 3 dagwand + 2 dagwand 50 roeden op het Lareveld + 1 dagwand 50 roeden op de Grootkouter (samen één leen op het grondgebied van Haaltert), *met 44 achterlenen,* w.o. een renteboek, waarvoor Ignatius Redant, pastoor te Etterbeek, op 11-1-1774 leenverhef deed. In 1760 werd dit leen gehouden door Joannes-Petrus de Sadeleer, «advocaet van haere majesteyts Grooten Raede», en hiervan deed op 24-10-1774 Claudius-Frans-Joseph, graaf van Marnix en van Bornem, baron van Rolancourt, leenverhef.

3) *Een heerlijk leen van 1 dagwand 25 roeden te Haaltert met 17 achterlenen.* In 1760 deed Joannes-Petrus de Sadeleere ook hiervan leenverhef; op 11-1-1774 werd dit gedaan door voornoemde Claudius-Frans-Joseph.

4) *Een heerlijke rente* van 12 schellingen 8 penningen parisis per jaar op verschillende gronden te Haaltert, *geheten de rente van Bombeke,* «mediatelijck sorterende onder de Schijvinck 1 dagwand land te Bouchoute consisterende in *11 achterlenen*». In 1660 in het bezit van jonkvrouw Maria de Vremde, d. Frans, heer van Burcht. Ook hiervan deed in 1760 voorn. Jo.-Petrus de Sadeleere en op 24-10-1774 voorn. Claude-Frans-Joseph leenverhef.

5. *Een heerlijk leen van 60 roeden op de Grootkouter aan de Wijpenstal te Haaltert, met 16 achterlenen.* In 1752 deed Ludovicus de Sadeleer, zn. Andries, hiervan leenverhef. De achterlenen waren 1 dagwand 80 roeden op Tiskenveld, 1 d. 14 r. op de Grootkouter aan het Doreken, 1d. op de Grootkouter, 1 d. op Tiskensveld; 30 r. meers, 60 r. land, 96 r. op de Grootkouter, 1 d. op het Mespelrot, 55 r. naast de Waterlede, 76 r. op Tiskensveld, 1 d. naast de Doren, 1 d. op de Grootkouter, 76 r in de Kakuitmeers, 1 d. 10 r. op Tiskenveld, 90 r. op de Grootkouter en enkele roeden op het Molenveld.

6) *Een heerlijk leen van 90 roeden op het Molenveld te Haaltert, met 24 achterlenen.* In 1767 deed Jan-Baptist van den Steene, zn. Egidius hiervan leenverhef in opvolging van zijn vader.

7) *Een heerlijk leen van 5 dagwand 26 roeden op het Groot Wijveld te Heldergem* + 2 dagwand en 45 roeden op het Gillekes Wijveld aldaar (deel van 8 bunder 60 roeden).

8) *Een heerlijk leen van 1 bunder meers + 1 dagwand op het Osbroekveld te Haaltert,* waaraan een renteboek van ca. 15 schellingen parisis per jaar verbonden was, samen *met 88 achterlenen,* allen gelegen te Haaltert. Benedictus-Martinus van der Laen, inwoner van Aalst, deed hiervan leenverhef op 20-11-1786 in opvolging van zijn broeder Philippus.

9) *Een heerlijk leen van 2 dagwand 50 roeden op Deeskensveld te Haaltert, met 27 achterlenen.* Dit leen werd in 1635 gekocht van de baron van Erpe door ser Jacobus Roelants, zn. Joos, landbouwer te Haaltert; bij zijn overlijden in 1671 kwam het leen aan zijn zoon Judocus en in 1682 aan dezes zoon Livinus, wonend te Gent, vervolgens aan diens zoon Joos, die in 1760 opgevolgd werd door zijn zoon Livinus, koopman te Gent, en vervolgens in 1789 aan zijn zoon Judocus, eveneens wonend te Gent.

Deze 27 achterlenen bestonden uit 65 roeden + 1 dagwand 50 r. + 1d. + 1 dagwand 30 roeden + 93 roeden + 50 roeden + 1 dagwand 30 roeden + 50 roeden alle op Deeskensveld + 1 dagwand 30 roeden + 1 dagwand 5 roeden + 50 roeden + 37 roeden + 75 roeden + 2 dagwand + 37 roeden + 60 roeden + 1 dagwand 36 roeden + 60 roeden + 1 dagwand 12 roeden + 50 roeden, alle op de Wijngaard + 90 roeden + 75 roeden + 80 roeden, alle op de Grootkouter + 1 dagwand meers gen. den Hemelrycksmeers + 71 roeden eveneens aldaar + 1 dagwand meers in de Korte Ortsbroek en 75 roeden ten Hoelbos.

Bij het overlijden van een leenbezitter of de verkoop van een leen diende de nieuwe eigenaar de eed af te leggen in de handen van de baljuw of van zijn vertegenwoordiger de officier, en de nieuwe bezitter was verplicht bij het overlijden van de leenhouder 10 pond parisis reliefgeld en 20 schellingen kamerlinkgeld te betalen en bij verkoop de tiende penning van de verkoopsom, het reliefgeld van 10 pond parisis en kamerlinkgeld als voren

De verkoop van een leen ging vooraf van drie kerkgeboden. De prijs werd berekend in gulden en stuivers courant. De hoogste insteller ontving hiervoor 6 schellingen wisselgeld en 6 schellingen *ten gelaege te verteiren* op kosten van de verkoper; de verhoging diende te geschiedden met minstens één stuiver per roede en iedere verhoger ontving 4 stuivers *ten gelaege*. Zowel de insteller als de verhogers moesten een borg stellen, die de verkoper beviel. De betaling van de koopsom diende te geschieden binnen de acht dagen, zoniet verviel de verkoop. Na één kerkgebod viel de *pauskoste* van de minder-opbrengst van de verkoop op de eerste koper en zijn borg, terwijl de verkoper als koper mocht aanvaarden de insteller of één van de verhogers.

Een 30-tal kriminele processen en onderzoeken uit de jaren 1604 tot 1638 ven bewaard. Sommige gedeelten hiervan werden door de vochtigheid zo zwaar beschadigd dat zij ten dele of volledig onleesbaar zijn geworden.

— Op 21 april 1604 werd N. (naam onleesbaar) veroordeeld wegens het stelen van vier schapen ten huize van Jan van der Beken op het hof te Walle te Sint-Lievens-Esse. Hij bracht de schapen bij Jan Roelandt te Nieuwerkerken. De uitspraak luidde : geseling ten bloede + proceskosten + verbanning uit Vlaanderen voor tien jaar (Haaltert, nr. 298).

— Onderzoek op 14 augustus 1613 tegen Gillis van den Hende, die 's avonds kwam van «De meulen naer de plaetse van Haeltert lanx den heerwech» en voor zijn huis de meier Gillis de Walsche, die met zijn vrouw aan de deur stond, heeft geslagen «ofte gesteken met een stock, hebbende een scherpe ijser schuppe zoodat de meyere hem heeft ten weere gestelt», waarbij Gillis de Walsche aan de arm werd gekwetst. De aanvaller werd als een «straetschendere ofte diergelijcke» aangezien. — Getuige was o.m. Cornelis van den Berghe, zn. Cornelis.

— Onderzoek tegen de schuldigen aan doodslag op Hans Physoen, zn. Nicloys, van Denderhoutem, ter gelegenheid van de kermis te Kerksken op 29 september 1613. Op de Plaats aldaar kwamen «diversche knechten van Denderhautem ghestockt ende ghestaft commende van Pieter Scherlick naer de Plaetse», «sij smeten van stonden aen op de duer daer Gillis sBaten bier tapte daer de cneckten van Haeltert ende Kerckene saten en droncken ende rip : corrage, corrage, ende smeten oock den hont van Liven Ruyssinck ende es als doen ghevloden die spieckt op kerckhof ende smeten opde deure daer Gillis Baten biertapte totdat den stathaudre van Aelst quamt ghereden te perde met een bloet repier (= bloot rapier) ofte curtelesse, ret duer den hoep ende joech er een cnecht duer de haghe van spasteurs lochtinck aende put ende sacht den cnecht van den stathaudre oock roepende met een bloet rappiere ofte stecaet...», aldus volgens het getuigenis van Adriaen Sterck en verschillende (tientallen) anderen, die spreken van «een bloote stockaede ofte rapier», voor de schepenbank van de Schuyvink.

— Jan Seghers die Jan de Bolle doodsloeg, verzocht om genade. De schepen bank van de Schuyvink was, na ingewonnen advies, bereid die te-

verlenen, rekening houdend met de overeenkomst met de familie van het slachtoffer en de bereidheid de proces- en gevangeniskosten te dragen, daar hij slechts «eenen armen aerbeyder» was, die moest instaan voor het onderhoud van vrouw en kleine kinderen (16 juli 1618).

— Onderzoek tegen Pieter Beeckman, van Denderhoutem, gevangene, die zich op 17 december 1618 verzette tegen Joos van de Neste, meier van Denderhoutem, en de officieren Cornelis Muylaert, zn. Jan, en Nicolaus Beerssels, wanneer zij zich bij de weduwe van Adriaan Beeckman, moeder van Pieter, van rechtswege aanboden om tot een eksekutie over te gaan ter betaling van een lening. De meier had als pand een ketel en een «aker» (emmer) genomen, maar deze werden hem door Pieter met geweld uit de handen gerukt, zodat hij hierbij werd gekwetst (Haaltert, nr. 298).

— Onderzoek tegen Joos de Zadeleer, die «met het plomp van zijn gaffele op zijn borst ende elders... een steek in de rechter schouder had toegebracht» «met een poignaert ofte mes», waaraan het slachtoffer (naam in de verrotte papieren onleesbaar) op 17 juli 1619 overleed. — De vechtpartij in een herberg volgde na hoogoplopende ruzie, met verwijtingen.

— Cornelis Cornelis, zn. Jan, gevangene, werd op 6 juli 1620 door de vierschaar van de Schyvink veroordeeld wegens sodomie te Denderhoutem op 2 juni «met zeker grijs merriepeerdt toebehoorende aen joncker Charles- Philips du Bein, welke «crim teghen de nature» hij heeft bekend «buyten alle banden van ijser». Toch leest men in een ander stuk dat om hem tot bekentenis te brengen de «torture» werd toegepast. Om de misdaad volledig uit te wissen zal het «voorn. merriepeerdt oock ghesentuenteert worden benefens den voorn. gevangenen ende dat mette pene ghelimiteert bijde voorn. rechten» (Haaltert, nr. 297).

Hij wordt veroordeeld om op de gewone plaats van justitie ten bloede gegeseld te worden, met de bast aan de hals, waarop verbanning volgt uit het graafschap Vlaanderen voor de duur van vijftig jaar, onder bedreiging met de galg bij terugkeer (Haaltert, nr. 299).

— N. Hulenbroeck van Denderhoutem werd door Pieter Coppens en Lieven de Gheijtere doodgeslagen (1624) (Haaltert nr. 299).

— Onderzoek door de vierschaar van de Schyvinck nopens de doodslag van Jan Scherlinck, zn. Adriaen op Adriaen Eeckhaut, zn. Anthoon, op 3 oktober 1624 tussen 3 en 4 uur 's namiddags ten huize van Jan de Slagmulder, waard «in het cammeken» te Haaltert. Het slachtoffer overleed de daaropvolgende dag tussen 1 en 2 uur in de namiddag. Bij een ruzie tussen Scherlinck en Eeckhaut smeet deze laatste met «een pot biers» naar Scherlinck die hierop Eeckhaut met een mes neerstak «in zijn slincke seijde, zoodat de daermen daervut quamen». — Getuigen waren : Pieternelle van den Steene, de vrouw van Jan de Slaghmulder; Adriaen van den Steene gheseyt hoymaecker; Adriaen van den Steene gheseyt Petken, woenende te Mere; Margriete Slagmulder, ongehuwd, 17 jaar oud.

— Cornelis Perreman, zn. Jan, gevangene, geboren te Denderhoutem, werd gedaagd voor de «mannen van Leene van den hove onder den Schijvinck tHaeltert» wegens allerlei «dieverijen», o.m. bij nacht gestolen te hebben bij Adriaen Schutijsere den Jonghen «seker broeck ende een half pijcke van den knape van den zelven Schutijsen»; bij Jan Schandevijle «onder de sollemente van den huyse inghebroken» te hebben, waar hij had gestolen «seker lijnwaet met eenen coker ende merssen metsgader een manshoet»; te Assenede Ambacht bij Adriaen Wuytins, waar hij gedurende 3 jaar gediend had, had hij «ghestolen eene brouck» en «eenighe papieren ofte obligatieen, die hij ooc verbrant heeft»; bij Pieter Anthonis te Herdersem had hij gestolen «twee laeckene wagghen (sic) en een paer droochleeren schoenen», de hij evenwel door «de cnape» verplicht werd terug te geven; bij Adriaen Schutijsere had hij de broek met 28 stuivers van Vroonen Bauwins gestolen, wat hij ook had moeten teruggeven; 's nachts had hij bij Jan Schandevijle ook wat brood gestolen en werd verdacht van brandstichting. — Hierom werd hij op 18 januari 1626 veroordeeld wegens vagebonderij en dieverij om «ter plaetse patibulaire gheexecuteert te worden mette coorde sulcx datter de doot naer volght, met confiscatie van alle sijn goet, meuble ende immeuble» en het betalen van de kosten van proces en gevangenis. Hij had bekend «in sijn eerste en naerghevolchde tweede examen», maar ontkende de brandstichting. — Dit vonnis werd uitgevoerd !

— Barbara Schutijsers werd voor de burgem. en schepen van Haatert-Kerksken gedaagd om Josijne Caesmaeckers verweten te hebben: «ghij sijt een duivelinne ende een tooveresse, haer tselve naer roepende daer sij was gaende omme met een kint naer de kerck te draeghen, daer sij lancx de strate henen was gaende». De beschuldigde, die de feiten bekende, was bereid hare «injurien» te herroepen en verklaarde dat Josijne «een vrauwe met eeren» was en dat zij «in gramschap» had gesproken (11-3-1626) (Haaltert, nr. 300).

— Adrianus de Mesele, geboren te Oordegem, 21 jaar oud, gevangene, als knecht woonachtig te Aaigem bij Merten de Man, werd wegens diefstal onderhoord op 26 maart 1627.

Adriaan, die 4 hespen, 2 stukken vlees, een roggebrood met een kant brood, had gestolen op 24 maart rond 9 uur 's avonds bij Pieter Heyndrickx te Zottegem. Hij verklaarde dat het Lievijne Heyndrickx (27 jaar oud), de zuster van Pieter, met wie hij verkeerde en die mogelijk van hem in verwachting was, «hem last gaf van tbrood mee te draghen, als aldaer woonachtich met haren broeder». Vroeger, wanneer hij er knecht was, had hij er negen eieren gestolen, waarvan hij er zes had opgeeten, nl. «vier op onze Lieve Vrouwen dach ghepasseert ende dander twee opden 25 daernaer in de voorn. maendt», ook al was het vastentijd en door de Kerk verboden.

Ook Merten de Man, geboren te Aalst, wonend te Aaigem, 31 j. oud, kuiper van beroep, werd aangehouden daar Adriaan de Mesele het gestolene bij hem aan huis had gebracht. Hij beweerde het gestolene niet gezien te

hebben, daar volgens zijn bewering, zijn knecht zelf voor zijn kost zorgde. Hij had evenwel onder de vasten ook eieren gegeten, maar had die gekocht.

Lievijne Heyndrickx verklaarde van de «dieverij» niets af te weten en was op die dag trouwens afwezig, wijl zij gaan zwingelen was bij de weduwe Hermans.

Op 24 april 1627 werd Adriaan de Mesele veroordeeld tot een boete van 60 pond parisis + de proceskosten + geknield voor het hof vergiffenis vragen + een bedevaart naar O.-L.-Vrouw te Scherpenheuvel, waar biechten en kommuniceren.

De zaak van Merten de Man werd in beraad gehouden en kwam voor op 21 april 1627, zonder dat de uitspraak nochtans bewaard bleef (Haaltert, nrs. 299, 301).

— Jaspar van den Eynde, officier van Denderhoutem, werd gedaagd. De hoogbaljuw jonker Cornelis de Baenst was van mening dat vooral een officier deugdzaam en voorbeeldig diende te wezen, zonder ergernis te verwekken door «vuyle, enorme ende oneerbare proposen». Jaspar was dit blijbaar niet geweest. Daarbij had hij , al was hij gehuwd, op 14 mei gepoogd de huisvrouw van Cornelis Muylaert, won. te Denderhoutem, «bij eeniche beloften als cracht ende ghewelt» te verleiden. De hoogbaljuw meende dat hij streng moest worden gestraft als een voorbeeld voor de anderen. Aldus op de daging op 23 juni 1627 (Haaltert, nr. 299).

— Cathelijne Baeyens (of Buyens), d. Gillis, gevangene, ongehuwd, geboren te Haaltert, 20 jaar oud, werd door het prinselijk leenhof van de Schyvinck op 13 december 1627 veroordeed tot de proces- en gevangeniskosten en 8 dagen vasten op water en brood (deze straf werd vervangen door een bedevaart naar Scherpenheuvel, waar biechten en kommuniceren) en de belofte van een beter leven. — Aangezien zij de opgelegde verplichting niet nakwam, werd ze voor 3 jaar uit de parochie gebannen onder bedreiging met geseling en langere verbanning. — Daar ook die verplichting niet werd nageleefd, werd ze op 12 juli 1630 veroordeeld tot publieke geseling, 14 dagen gevangenis en nadien voor 6 jaar verbanning uit de parochie en het Land van Rotselaar (door de hoogbaljuw van Ninove en het Land van Rotselaar gebracht op 10 jaar), onder bedreiging met de galg. Zij moet de parochie binnen de 14 dagen verlaten. — Reden der bestraffing : Cathelijne werd gedaagd wegens het «bouleren te Aalst met eenen soldaet gen. Philips», in garnisoenen te Hulst, die haar «2 lattoenen kandelaars» gaf, die zij op de markt te Aalst verkocht voor 20 stuivers, waarna zij gedurende weken rondzwierf met een speelman, Joos Wefs, «boulerend», die beloofde haar te zullen trouwen, waarbij zij werd onderhouden van dieverij en ten slotte werd aangehouden te Bassevelde en uitgeleverd aan de schepenbank van het leenhof de Schuyvink, die haar veroordeelde.

— Onderzoek tegen Adriaan Lievens, zn. Joos en Pieter Staes, op verzoek van Jan Coppens :

Op 25 november 1628 waren Jan Coppens en Pieter Staes in de herberg «Int Cammeken» van Jan van Slachmulder te Haaltert. Staes stelde aan coppens voor te «spelen roere om roere» (= een geweer). Wat ze deden. Jan Coppens won het kaartspel, waarop Staes hen het roer ter hand stelde, waarna Coppens «twee vannen biers ten beste» gaf. Hierop vroeg Staes aan Coppens hem zijn roer terug te geven in ruil voor een biggen of 5 gulden ofwel de 5 gulden in de herberg te laten verteren. Waarop Coppens zich tevreden stelde met een ton bier. Staes zegde aan de weduwe dat hij haar in ruil hiervoor spelt zou brengen zonder dat zijn vrouw het wist. Op dat moment kwam Adriaen Lievens, zn. Joos, zwager van Pieter Staes, binnen, en na wat heen en weer gepraat tussen Coppens en Staes, waaruit onenigheid bleek, namen Jan Coppens en Adriaen Lievens de voorn. Staes vast en wierpen hem ten gronde, «ter aerde haudende, alsoo ligghende met den haere», middelerwijl trok Lievens «bijde de roers met gewelt vut den arm van Jan Coppens» en vetrok met het roer dat Pieter Staes had verspeeld naar huis. Hiertegen legde Coppens klacht neer. — Getuigen, Joos Sterck, Jan Slachmulder en zijn vrouw Melleken van den Steene, die het gebeurde zowel op 12 december 1628 als op 13 oktober 1630 bevestigden.

Pieter Lievens, zn. Joos, trad op voor zijn minderjarige broeder Adriaan, bewerend dat zijn broer geen roer van Coppens had genomen, maar van Peter Staes, gehuwd met Maria Lievens, hun zuster. Hij verklaarde dat Jan Coppens en Pieter Staes hadden gespeeld «roer om roer» en «hadden ghetwysselt met het caertspel langher tijt aleer de voorn. Adriaen in hunlieden presentie gecommen is ende omme dezelve questie t'eviteren ender breeder quaet te schauwen, werdt tzelve roer in questien toebehoorende Pieter Staes ter vensteren vuyt geworpen ten eynde hiermede niemant en saude worden gheinterresseert». Pieter, die de zaak verdraaide, werd door de getuigen tegengesproken en op 10 oktober 1629 werden Pieter Staes en Adriaan Lievens veroordeeld tot een boete van 10 pond groot + de proceskosten (Haaltert, nrs. 299, 300).

— Pieter de Greve werd op 18 augustus 1628 voor het hof van de Schyvink veroordeeld wegens overspel met Margriete van Speeten, weduwe Guillame Meeuws, met kind (†) tot gevolg, tot een boete van 100 rijnsgulden + 21 gulden 13 stuivers proceskosten (Haaltert, nr. 301).

— Cornelis van de Neste, die Jaspar van den Eynde, meier van Denderhoutem, in tegenwoordigheid van Steven Kiekens, Jan Adriaens, Joos van de Putte en nog andere personen, op 16 augustus 1628 ten huize van de weduwe Jan van der Straten te Denderhoutem beledigde door te zeggen dat hij «was eenen filt (= deugniet die met bedrog en list handelt) ende rabbaut (= schelm) ende andere innorme injurieuse woorden», en hem tevens met de vuist sloeg, werd op 25 augustus 1628 veroordeeld. Hij moet te Denderhoutem zijn beledigingen herroepen in aanwezigheid van de wethouders en God en het gerecht om vergiffenis vragen + 2 pond groot betalen aan de armen + de proceskosten + een boete van 60 pond parisis ten profijte van de heer (Haaltert, nr. 301).

— Pirijne de Donckere, echtgenote van Gheeraerd Maeghers, legde klacht neer tegen Tanneken Verhoeven, beide van Kerksken, die haar op 4 augustus 1629 had verweten : «toveresse». Op 23 augustus werd hierover door de leenmannen van de Schyvink een onderzoek ingesteld.

Anthonijne Baeten, echtgenote van Adriaen van der Hoeven, Tanneken Verhoeven en Joosijne Verhoeven, echtgenote van Jacques Scheerlincx, beide dochters van Anthonijne, en Tanneken Scheerlinx, echtgenote van Gheeraerdt Maeghers, maakten onder mekaar ruzie. Tanneken Verhoeven verweet Pirijne de Donckere dat zij een «toveresse» was, waarna zij aan de deur van Pirijne's huis ging kloppen, roepend «compt eens buyten ghij toveresse, ... alwaert datmen in u huijs verbrandt men zouder gheen sonde aen doen». De oorzaak van deze ruzie zou geweest zijn dat Pirijne de Donckere gezegd had dat Tanneken van der Hoeven «zoude te doen ghehadt hebben met haeren man en dat op drije distincte plaetsen». Aldus getuigde Jan Claus, zn. Jan, Mayken Felicx, d. Jan, huisvrouw van Adriaen Bayens, en Tanneken Scherlinck, huisvrouw van Gheeraerdts Gheersens (Haaltert, nr. 300).

— Onderzoek op 16 februari 1629 vóór de Schyvink tegen Jan de Vuldere, zn. Cornelis, ongehuwd. Deze kwam op 10 september 1628 met Jacques van Cockelberghe ten huize van Margriete sCosters, weduwe van Jan Keymeulen, om er haar zonen Pieter en Cornelis een pak slaag te geven, maar de eerste was als schapenhouder weg en de andere afwezig. Jan Imschoot, die aanwezig was, werd uitgedaagd om buiten te gaan om te vechten. Dit werd hem door de dochters verhinderd. Hierop wierp Jan de Vulder een steen door de venster, waarbij Margriete zich moest naar de haard keren om beschutting te zoeken (Haaltert, nr. 300)..

— Onderzoek op 10 juli 1630 tegen Amand Dhont, die op 23 juni 1630 op de middag rond 1 uur Jan Felicx, die tegenover hem woont, verweten heeft «voor dief ende zijne dochter eene publique openbaere hoere». Ook Cornelis van Wassenhove, die daar was noemde hij «eenen dief ende dat hij havers hadde ghestolen nemende meteenen in zijn handen eenen grooten tuynstock», waarmede hij naar Van Wassenhove smeet.

Dhondt moest ondervraagd worden nopens die beschuldiging van diefstal en het toebrengen van slagen aan Van Wassenhove; eveneens nopens het toebrengen van slagen aan Felicx en zijn dochter, die haar vader ter hulp kwam, haar het haar had losgerukt («haer de tuijten afgetrocken») «ende metten langhen haere gheslept lancx de straten», terwijl hij het haar «twee zoo drij mael rontsomme zijn handen ghewonden heeft», daarna «met moetwillecheit heeft ghespronghen met zijn voeten op haer aensicht gheroupen jeghens zijn kinderen dese worden : bringt mij een mes, ick zal die hoere den als af snijden»; hierop bedreigde hij Felicx zijn huis en hof in brand te steken en riep : «ten aenhoiren van diversche personen» dat hij de eerste va n de kinderen of van de huisgenoten van Felicx die dierf buiten komen, zou vermoorden. — Getuigen : Cornelis van Wassenhove, Gheert van Dorpe, Gillis de Zadeleer, Anna Fieletter, Claes de Dentere, Michiel van der Houwen, Adriaen Alytens, Adriaen Beelen, Cornelis Baeten, Cornelis Meganck, Cornelis Daem, Adriaen Raes, Hans de Donckere.

— Pieter Meganck, zn. Gillis, gehuwd met Francyne sGrooten, sloeg op 29 oktober 1630 te 8 uur 's morgens te Haaltert ten Ekent op den Dries zijn broer Adriaen Meganck dood, na een ruzie omtrent het afkappen door Pieter van een pereboom, die stond in hun beider (onverdeelde) lochting. Eerst wierp Pieter met zijn bijl naar Adriaan, zonder hem evenwel te treffen; daarop grepen beiden naar de bijl, die Adriaan in handen kreeg, waarop zijn broer Pieter «een grachtschuppe daermede hij de boom hadde ontscoydt ofte ontgraven» greep, waarmee hij zijn broer in de linker zijde een slag gaf, waarbij deze neerviel. De vrouwen van beide broers brachten de gekwetste in het huis van Pieter, waar zij hem neerlegden, in de mening dat hij slechts bedwellend was ingevolge de slag. Hij overleed evenwel tussen 8 en 9 uur. Pieter was voortvluchtig. Op 12 augustus 1631 veroordeelde de vierschaar van de Schyvink hem tot «bannissement midtsgader tot de confiscatie van alle zijn goederen». — Getuigen waren : Joos Lievens aan den Driesch en Jan Lievens, zn. Joos.
— Onderzoek op 5 november 1630 wegens «injurien melckander aengheseijt» tussen Guilliam van der Eecken, oud-burgemeester van Aaigem-Vlekkem, en Robberecht Schoeppe, huidige burgemeester. Dit geschiedde op 29 oktober ten huize van Daneel Pleuvens, biertapper, waar zij drinkende waren.

Van der Eecken verweet Schoeppe herhaaldelijk dat hij een «brommer» was, die hierop replikeerde : «wat wil ghij daermee segghen, heb ick het verteert, ick zalt betaelen» en «ghij zijt een valschgaert». Van der Eecken : «Ghij koeman», waarop Schoeppe met een gaffel die hij bij zich had naar hem wierp en hem raakte aan de arm, zij waren immers inmiddels buiten gegaan. Van der Eecken trok nu een mes uit de zak. De meier, die ook aanwezig was, zei tot Van der Eecken : «siet wat dat ghij doet, indien ghij hem stekt». Meier en prater hebben beide gescheiden.

Hiervoor getuigen Daneel (Pluviers), meier van Aaigem, Jan Coppens, prater van Aaigem, en Jan Bijgaet, officier (Haaltert nr. 300).

— De onkosten in de zaak van Amandt Dhondt, gevangene, bij wiens aanhouding op 8 juli 1630 «veele officieren» te pas kwamen, bedroegen samen 77 pond 4 schellingen parisis (8-7-1630) (Haaltert, nr. 300)

— Onderzoek op 31 oktober 1630 tegen Jan de Smedt, gehuwd met Lysbette Schockaert, van Kerksken ter Licht, gewezen schepen van Haaltert-Kerksken, beschuldigd van overspel met zijn gewezen maarte Lysbette Symoens. Hij vertelde aan Jacques Roelants, meier, «haer dieckmael gevoegelt (= paren) (te hebben), maer ick en ben den hondersten man niet die met haer heeft geconfersert» (= omgang hebben), zoals hij vóór vijf weken zegde.

Eveneens Lieven Simoens, zn. Joos, Pieter Lievens, zn. Joos en Joos de Gendt, zn. Niclaes, getuigden omtrent de buitenechtelijke omgang van Jan de Smedt met voorn. Lysbette met wie hij in de schuur van Lieven Simoens (vóór één jaar) een gedeelte van de nacht doorbracht (Haaltert, nr. 300).

— Denijs de Ceulenare bleef veroordeeld tot een boete van 2 pond groot + konfiskatie van de hop die zij hebben geplukt, die hem niet toebehoorde (6.2.1630) (Haaltert, nr. 300).

— Onderzoek nopens het messengevecht op 24 juni 1630 op het erf van Jan van der Straeten tussen Daneel van den Storm, zn Robbrecht, en Lauwereys N., die zo erg werd gestoken dat hij doodbloedde. Corneel van den Storm, broer van Daneel, riep toen zij aan het «worstelen» waren : «Laet se vechten en comt daer niemant an» (Haaltert, nr. 297).
— Tot viermaal toe (31.10, 14.11, 28.12 en 12-12-1630) werd Peter Meganck, zn. Gillis, «gevlucht» te vergeefs gedaagd. Op 2 januari 1631 weren door het hof al zijn goederen, roerende en onroerende verbeurd verklaard. Hij werd gedaagd wegens doodslag op 29 november 1630 (Haaltert, nr. 300).

— Jan de Vuyst, schaper bij Jacques de Meijer te Denderhoutem, gevangene, was op 13 september 1631 samen met Jan van der Braken, schaper bij Cornelis Coppens, Anthoon Daemen en Ghijsbrecht Verpaelt, in de herberg van Armand de Donckere, waard, op de dries ter Waarden. Rond middernacht vertrokken Jan de Vuyst, Jan v. d. Braken en Anthoon Daemen naar het huis van Muynten van Ypre om «aldaer gaen appellen te stelen», wat Symon van Ypre wou beletten, maar wanneer hij uit zijn «bijganck» kwam, werd hij door Jan van der Braken «met eenen klaustock» neergeslagen, met de dood tot gevolg.

Jan de Vuyst werd op 8 oktober 1631 veroordeeld tot een boete van 30 pond groot + de proces- en gevangeniskosten (Haaltert, nr. 299).

— Pieter Meganck, zn. Gillis, voortvluchtig, de zijn broer Adriaen doodsloeg, werd veroordeeld tot de verbeurdverklaring van al zijn goed, roerend en onroerend (8-8-1631). Het advies van Aalst luidde dat de schuldige diende uit het Land van Aalst en het graafschap Vlaanderen gebannen (5-8-1631) (Haaltert, nr. 299).

— Onderzoek voor de schepenbank van de Schijvinck nopens het overspel van Adriaen Schouppe, zn. Robrechts, gehuwd, wonend te Aaigem, met Elisabeth van den Berghe, d. Adriaen, zijn «dienstmaerte», die hem een zoon schonk.

Hij was in de gevangenis opgesloten en werd veroordeeld tot een boete van 66 gulden + 6 gulden aan de kerk van Aaigem + een bedevaart naar Halle, waar biechten en kommuniceren + de proces- en gevangeniskosten (17-6-1632) (Haaltert, nr. 299).

— Anthoon de Deckere, zn. Adriaan, voortvluchtig, bracht op 14 december 1632 in de vooravond te Aaigem «metten viertant grieffel» Heyndrik de Meerleer vier wonden toe, met de dood tot gevolg op 22 februari 1633. Het hof besliste op 14 april 1633 dat hij wegens doodslag streng moest gestraft worden. Op 21 april 1633 werden zijn goederen verbeurd verklaard en de verbanning uitgesproken (Haaltert, nrs. 299, 300).

— Onderzoek voor de Schyvink tegen de knecht van de weduwe van Cornelis Roelants, wegens het uiten van bedreigingen op 28 september

1633 tegen Romeym Limmander, griffier van de baronnie van Liedekerke, die haar uit haar huis zette.

De knecht kwam op het voormalig hof van de weduwe Roelants, waar hij de knaap van Limnander aantrof en vroeg naar de meester die afwezig was en zegde : «waer uwen meester hier so wel als ghij, ick saude hem eenen koghel door sijn lijf jaghen oft hij saude het mij doen; hij saude vromele voor sijnen boesem moeten strijden; hij en saude desen dach niet thuys commen». Hij vertrok, maar keerde kort daarna terug met de voorn. weduwe en uitte opnieuw bedreigingen. Getuigen — de hoppeplukkers die er werkzaam waren — weten evenwel niet of hij een geweer bij had (Haaltert, nr. 301).

— Onderzoek nopens de verwijtingen op 27 februari 1633 ten huize van Lieven van der Haegen, koster - waard, tussen Adriaen Kieckens d'oude en Gillis Eeman. Cornelis van de Storme getuigde dat Kiekens zei : «Ick ben beter dan ghij», waarop Eeman antwoordde : «een feijnen, dat weet mijnheer den hoochballiu wel ende daernaer Kieckens : «Wel wat weet ghij ofte wildt ghij daermede segghen : den hoockbailliu en ghij zijdt filten, rabauwen» en dergelijke zaken. Waarop Eeman : «Ick en mijn huysvrauw moghen ons hooft ontecken,... dat ghij, nock u huysvrauw niet 'n meught doen...».

Cathelijn Mijleers, echtgenote van Lieven van der Haeghen, verklaarde dat beide twistenden er waren in de vooravond, er pinten drinkend, gevolgd van ruzie. Kieckens zegde : «Ghij zijdt een faillen vauwer, eenen korfdrager, eenen fildt ende dat rabauwen waren die zeggd zoude dat hij gheen man met eeren'n was, jae dief ende schelmen die anders zauden segghen». Cathelijne van de Storme, die binnen kwam «omme kerssen te haelen» hoorde Kieckens zeggen : «Ghij zijt een stuck dief, ghij hebt wel thien koijen gestolen, daer ick niet een gedaen», waarop Eeman antwoordde : «dat en is niet waer, ick ben een man met eeren en ghij zijdt eenen rabaudt zulcx mij te verwijten». Hierop Kieckens : «wat wilt ghij al segghen : ghij sijt een beedelaer ende ghij nochte uwe vrouwe en meucht n compagnie met eenen kammer, daer ick doe; gaet, vercoopt uwe vrouwensboter en gater mede ter merct die over vrouwentoivert» (Haaltert, nr. 301).

— Onderzoek nopens doodslag op een soldaat op 9 november 1636 's avonds te 9 uur door de gebroeders Christiaen, Denijs en Lieven Coppens, die met stokken of gaffel waren gewapend. Men vond de soldaat zwaar gekwetst in de kolen van Gillis de Gendt (Haaltert, nr. 298).

— Onderzoek nopens de vechtpartij op 28 februari 1638 omstreeks 10 uur 's avonds op de hof van de herberg van Joos Doolhaghe, als gevolg van een «kijvinghe» tussen Vincent de Swaeff, Rogier de Wevere, Adriaen Schuttijser, Pieter van der Waerden, Adriaen de Wintere en Cornelis de Neve, zn. Michiels. Er werd geslagen met «stocken en roeren», waarbij Cornelis de Neve door Adriaen Schuttijser werd neergeslagen en door Vincent de Swaeff zwaar gewond aan de rug (Haaltert, nr. 298).

Deze onderzoeken en processen (er zijn er nog meer, die handelen over betwistingen om een dreef of losweg, over erfenismoeilijkheden en nalatigheden bij relief van een leen) hangen een beeld op van de ruwheid der zeden in die periode. Twaalf behandelen doodslag, zes verwijtingen, vier diefstal, drie vechtpartijen, drie overspel, twee ongeregeld leven, één bedreigingen, één beschadiging van eigendom, één verzet tegen de openbare macht en één sodomie.

De uitspraak geschiedde door of in naam van de hoogbaljuw. De inleidingsformule luidde : *Informatie preparatoire gehauden ten versoucke van joncheer Cornelis de Baenst, hooghbailliy van de stadt van Nienove enden lande van Rotselaer, causa officii* (1613, 1630). De vierschaar vergaderde ten huize van Adriaan de Pape (1730).

Bij de verkoping van een leen waren naast een paar leenmannen steeds een baljuw betrokken of verscheen in diens plaats een officier, *loco ballivi,* samen met de griffier.

Als baljuws werden vermeld : Merten de Walsche (1622-1625), Jacques Roelants (1626-1635), Jan van den Bruele (1670), Judocus van de Kerckhove (1702-1707), François Rombout (1716-1718), Philippe tKint (1733-1754), Ludovicus van den Bruele (1773-1794).

BRONNEN : Ra. Gent; fonds Haaltert : de Schyvink, nrs. 55 (leenboek competeerende Ser Livinus Roelants, zn. Judocus, 1761), 56, 57 (leenboek vanaf 1618), 58, 59, 288-291; en processtukken voor de vierschaar van de Schijvink (nrs. 296-301); een bundeltje processen van de Schijvink in mijn bezit.

J. de Brouwer.

Verslag en oorzaak van de onlusten te Ninove op 11 april 1790

Op 27 oktober 1789 werden de Oostenrijkse troepen te Turnhout verslagen door de patriotten. De Oostenrijkers weken achteruit tot in Luxemburg. Men verklaarde het veroverde gebied onafhankelijk en riep de Verenigde Nederlandse Provinciën uit.

Vroegere aanhangers van het regime van Jozef II kregen het nu hard te verduren. Men wantrouwde hen en dikwijls werden ze het slachtoffer van plunderingen en geweldplegingen.

Jan Frans Van Asbroeck was van 1782 tot 1789 burgemeester van Ninove. In dat zelfde jaar verliet hij Ninove en vestigde zich te Brussel. Op 11 april 1790 plunderde men zijn huis en dat van zijn schoonvader Dionisius de Coster.

Over dit feit vonden we enkele getuigenissen, opgesteld ten behoeve van het gerecht, in de bundels 65A en 65B van het O.G.A. Okegem. Op welke manier deze daarin terechtgekomen zijn weten we niet.

J. Weverbergh, alhoewel bij het gebeurde niet aanwezig, geeft eerst zijn zienswijze te kennen.

Op 11 april 1790, 's avonds omtrent 9 uur, hoorde men aan het huis van Dionisius de Coster het vallen van flessen en kasseistenen. Zij (?) zijn er heen gegaan en hebben de heer Burgemeester Rollier voortdurend horen roepen : «De Coster haud op van werpen, dan en sal U geen quaed geschieden.» Nochtans ging het werpen vanuit de bovenste venster verder. Tot dan toe was er geen beweging tot plunderen gezien. De enige oorzaak van de plundering is het werpen van flessen en stenen.

EERSTE GETUIGENIS :

Maria Snel, weduwe van Cornelis Heymans, inwoonster van de stad, getuigt ter bevordering van het onderzoek, dat zij op 29 maart 1790 bij Dionisius de Coster enige winkelgoederen ging kopen. Daar verlangde zij een kleed voor haar zoon die in dienst was bij de Vaderlandse troepen.

Bij het horen van het woord «patriot» begonnen De Coster en zijn vrouw te schelden, te veel om te vermelden, o.a. dat hun zolders wel waren voorzien van flessen en kasseistenen, waarop de getuige dan antwoordde dat zoiets haar nutteloos leek omdat de Bender troepen (1) onze vijanden waren en dat deze vertrokken waren. Ze zouden veel liever bij het vertrek van die troepen hun zolders hebben leeggemaakt.

(1) Maarschalk Bender was bevelhebber van de Oostenrijkse troepen.

Hierop zegden De Coster en zijn vrouw, dat de geestelijken van Ninove de oorzaak waren van al de troebelen en dat de getuige door haar pachtgoederen verbonden was met de abdij van Ninove en daarom nu ten voordele van deze geestelijken sprak. Ze zou de grote veranderingen die op til waren geweest nog wel meegemaakt hebben.

De getuige is bereid deze verklaring onder eed te bevestigen en deze werd afgelegd op 5 mei 1790 in bijzijn van L. De Naeyer, publiek notaris en J. Baeyens.

TWEEDE GETUIGENIS :

Ludovicus Artssens en zijn huisvrouw Maria Joanna Van Papegem verklaren dat zij op 11 april 1790, omtrent kwart na negen 's avonds, hoorden dat er in de straat en voor het huis van Dionisius de Coster voortdurend met flessen en kasseistenen naar de passerende personen werd geworpen.

Dat de heer Jaspard Constantinus Rollier, burgemeester van de stad, daar ook aanwezig, geprobeerd heeft het werpen te doen ophouden met de woorden : «Haud op, haud op van werpen». Niettemin werd er steeds steeds verder geworpen. Tot dan toe had niemand enige aanstalten gemaakt om te plunderen. Ze verklaren insgelijks dit onder eed te zullen bevestigen. Deze verklaring werd afgelegd op 3 mei 1790.

DERDE GETUIGENIS :

Deze getuige is Jaspard Constant Rollier zelf die verklaart dat hij op 11 april 's avonds terugkwam van Gent en toen op straat enig gerucht heeft gehoord. Een weinig later hoorde hij de klank van vallende glazen of flessen waardoor hij onmiddellijk uit zijn huis op straat is gegaan om te zien wat er gebeurde.

Hij zag dat er uit de oppervensters van het huis van Dionisius de Coster voortdurend met flessen en andere zaken werd geworpen om te beletten dat men de deur van het huis kon naderen. Daarop heeft hij naar De Coster of degene die aan het werpen was geroepen : «Haudt op van werpen, ick sal alles tragten te stillen.» En J. o. Rollier getuigde verder :

Zo was ik van intentie om mij voor de deur te stellen om het volk, dat bedreigd werd met het werpen van de flessen en stenen, te weerhouden. Doch men hield niet op en zodanig durfde ik het gemelde huis niet naderen.»

Deze verklaring werd afgelegd op 4 mei 1790.

VIERDE GETUIGENIS :

Jacobus van der Elst verklaart dat hij op het einde van de maand september 1789 opdracht kreeg van Dionisius de Coster om een nieuwe kamerdeur te maken voor zijn huis gelegen in Heerlinkhove.

Toen hij de deur ging plaatsen was daar de vrouw van De Coster aanwezig, die in plaats van over het werk te praten, hem aansprak met de

woorden : «Van der Elst, sijt gij oock patriot ?» Daarop antwoordde Van der Elst: «Jaeseker, ick ben patriot.» Waarop de vrouw repliceerde : «Jae schoone patriotten, een deel vagebonden, deugenieten, landloopers, die oude leurre, dien deugeniet (2), die met sijnen valschen brief (3), Van Asbrouck, dat eerlijck man, uyt dese stad heeft verdreven ten respecte van een deel vagebonden der papen ende van het christene geloof, soo sij seggen, maer wacht maer, daer sitten nu een groot deel der pastors gevangen op de steenpoorte tot Brussel, daar sullen der noch al komen, de Ninovieten sullen hun gedrag wel beklagen. «Verder zegde ze : «Aensiet eens dien schoonen pastor (4), die daer op den predickstoel komt al blaesende om aldaer eenige slegte redenen te vertellen.» (5)

Verder verklaarde de getuige dat de huisvrouw gedurende het werk niet opgehouden heeft van schelden ten nadele van het vaderland, het geestelijke en de patriotten.

Deze verklaring werd afgelegd op 3 mei 1790.

VIJFDE GETUIGENIS :

Francis van Oudenhove, 27 jaar, jonkman wonende te Ninove, verklaart dat hij van 1 mei 1789 tot 1 december 1789 als paardeknecht gewoond heeft ten huize van Dionisius de Coster.

Daar heeft hij zeer dikwijls horen zeggen door Dionisius, zijn vrouw en andere huisgenoten dat alle patriotten deugnieten waren en dat ze welhaast alle zouden vernietigd geweest zijn door de keizerlijke troepen of soldaten, dat er met duizenden zouden vallen om geheel Nederland te verwoesten, dat de vervloekte papen de enige oorzaak waren van al de troebelen, dat het waar was dat de burgerij van Ninove in de maand... (opengelaten) 1789 gelast was vanwege het gewezen gouvernement om het aantal «schietgeweren» te Ninove over te zenden. Dat de huisvrouw van Dionisius aan haar zoon Bernardus opdracht gaf om het juiste aantal te noteren en dat ze daarbij stoutmoedelijk zegde : «Dat zij wel gelaeden waeren tegen de scheytpatriotten.»

Dit papier heeft de zoon op last van zijn moeder overhandigd aan burgemeester en schepenen van Heerlinkhove.

De huisvrouw heeft verder nog dikwijls gescholden op de goede lieden van Ninove nl. op Petrus de Coen, zijn dochter en zijn zoon, op Petrus dhoye, de jonge en nog vele andere.

Deze verklaring werd afgelegd op 3 mei 1790 voor L. De Naeyer, publiek notaris.

---

(2) In de tekst staat toegevoegd : — Waarmee ze de heer Thiebaut, oud-burgemeester van de stad bedoelde.

(3) Idem : — Den brief door Van Asbrouck geschreven aan het gouvernement om bijkomende troepen voor de stad Ninove.

(4) Idem : — Bedoelende daarmee de pastoor van Ninove.

(5) Idem : — Met die «slegte redenen» bedoelde ze de ware ijver voor het vaderland waarmee de pater bezield was.

Bij lezing van de getuigenissen kan men verscheidene conclusies trekken. De burgemeester Rollier komt tamelijk goed uit de feiten daar hij de plundering probeerde te beletten. Dat hij het uiteindelijk niet kon doen lag buiten zijn wil! Met hem zijn de andere wethouders witgewassen.

In weerwil van de beweringen denk ik dat iedereen wist dat men het huis van Dionisius ging plunderen en er ook met dat doel heen trok. Welke reden kon Dionisius anders hebben om met stenen te gooien en zijn bezit krachtdadig te verdedigen. Hier blijkt ook hoe weinig betrouwen hij had in de beloften van de burgemeester. Het valt echter op dat men niet gezocht heeft naar de aanstokers van de plundering, maar veeleer de indruk wou geven dat de familie De Coster zelf oorzaak was geweest van de feiten die gebeurd waren. In verband met de bewuste brief waarvan sprake citeer ik uit «Geschiedenis van Ninove» van Van Gassen p. 579.

Op 11 augustus 1789 werden de ruiten bij enkele aanhangers van Jozef II te Geraardsbergen stuk gegooid. Deden zich ook dergelijke incidentjes voor te Ninove? Waarschijnlijk, want op 18 augustus rukte een troepenafdeling binnen om de orde te handhaven en er in garnizoen te blijven. Von Trauttmansdorf liet de magistraat weten dat hij deze maatregel had getroffen na ontvangst van hun brief, waarin zij hem mededeelden dat «enkele jongelieden de openbare rust hadden verstoord te Ninove».

Het binnenrukken der troepen wekte grote beroering in de stad. Er kwam spontaan verzet..... Gans de bevolking verkeerde in de waan dat het gemeentebestuur beroep op de regering had gedaan. Burgemeester en schepenen vergaderden onmiddellijk en stuurden een brief aan Von Trauttmansdorf, waarin zij verklaarden geen aanklacht gestuurd te hebben en vroegen de troepen te willen terugroepen. Deze brief was eveneens ondertekend door de burgemeester Van Asbroeck... De misnoegdheid keerde zich tegen van Asbroeck..... Enkele dagen later verliet Van Asbroeck de stad om zich voor goed te Brussel te vestigen.

Liedekerke Van Isterdael Herman,

Enkele aantekeningen over Alfons De Cock

De Herdersemse volkskundige A. De Cock stond in 1975, het 125e jaar van zijn geboorte, opnieuw in de belangstelling (1).

Het is de bedoeling van deze bijdrage enkele gegevens uit diens leven te belichten, waarvoor de biografen vrij weinig interesse hebben betoond, omdat hun aandacht hoofdzakelijk gericht was op de wetenschappelijke betekenis van de geleerde. Men verliest wel eens uit het oog dat De Cock achteraan in de dertig was, toen hij zijn volkskundig onderzoek begon. Wat heeft die man geboeid, vooraleer hij met volle overgave het volksleven begon te bestuderen ?

Enkele aspecten hiervan behoren tot wat men «la petite histoire» kan noemen, maar ze zijn voor een beter begrip van De Cocks persoonlijkheid lang niet zonder betekenis.

Zo is een van de belangrijkste beslissingen uit zijn leven geweest, de keuze van de school waar hij zijn onderwijzersopleiding zou genieten. Op welke gronden zijn vader of diens raadgevers ertoe gekomen zijn de voorkeur te geven aan de Rijksnormaalschool te Lier boven de veel dichter gelegen én bisschoppelijke normaalschool te Sint-Niklaas (bestaande sedert 1837) is nu nog nauwelijks met zekerheid te achterhalen. Wellicht hebben financiële overwegingen een rol gespeeld. In elk geval is duidelijk dat het verblijf in Lier voor zijn verdere leven bepalend is geweest — op een aantal gebieden.

Vooreerst op levensbeschouwelijk gebied. We mogen aannemen dat Lier in de jonge De Cock de kiem heeft ontwikkeld van een tolerant liberalisme, waartoe hij zich zijn hele leven heeft bekend, ook al zou die gezindheid hem meer en meer van zijn Herdersemse familie vervreemden. Voor zijn liberale overtuiging is De Cock steeds uitgekomen en zijn briefwisseling, bewaard in het Archief en Museum van het Vlaams Cultuurleven te Antwerpen, bevat er menig spoor van. Een typerende en amusante brief is die aan de Brusselse liberale dichter Th. Coopman, door De Cock geschreven toen hij een paar maanden na zijn verhuis uit Denderleeuw in zijn nieuwe woonplaats influenza kreeg (24-1-95) : hij vraagt aan Coopman het adres van een bekwame dokter 1) die Vlaamse kent, 2) die zich niet te duur doet betalen, 3) die niet te ver van

(1) Zowel in Herdersem als in Denderleeuw, waar hij van 1879 tot 1904 hoofd van de school was, hadden herdenkingsplechtigheden plaats. Over A. De Cock zie vooral : Herdenkingsalbum Alfons De Cock, Brugge z.j. (1929); Cultureel Jaarboek van de Provincie Oost-Vlaanderen 1950 deel I (bijdragen van Prof. Dr. P. De Keyser, M. De Meyer, G. Schmook); P. Boel, Alfons De Cock, in Het Land van Aalst 2 (1950) 1-13 (en 208-214).
Voor de samenstelling van dit artikel werd gebruik gemaakt van gegevens, ontleend aan het archief De Cock, bewaard in het Archief en Museum van het Vlaams Cultuurleven te Antwerpen.

hier woont. 4) die een overtuigd liberaal is ! Een tijdlang — vanaf 1904 — heeft De Cock deel uitgemaakt van het Algemeen Bestuur van het Willemsfonds. Dat zijn liberalisme met een zekere dosis antiklerikalisme gepaard ging, hoeft niet te verwonderen; een verkiezingsoverwinning van de klerikalen kan hij moeilijk verteren (brief aan De Windt 17-6-98); wijlen M. De Meyer vertelde me van De Cock dat die een verzameling had aangelegd van wat hij anti-wonderen noemde : een trein bedevaarders op weg naar Lourdes die ontspoort, iemand die stikt bij het inslikken van een gewijde medaille, vergiftiging door te drinken aan een hellige bron.

Een wel late echo kreeg die politieke overtuiging bij moeilijkheden tijdens de herdenkingsplechtigheden in Denderleeuw in 1928 (2).

Lier is eveneens uitgangspunt geweest voor een ander facet van De Cocks persoonlijkheid. Wie zich vertrouwd maakt met zijn werk dat niet in boekvorm maar inzonderheid in twee tijdschriften voor onderwijzers DE VEREENIGING en DE TOEKOMST is verschenen, komt onder de indruk van De Cocks ruime culturele,vooral literaire belangstelling, waarbij men gerechtigd is te denken aan invloed o.m. van zijn Lierse leraar Nederlands, D. Sleeckx. In een brief aan M. Rooses (18-10-92) bekent De Cock : «Tot letterkunde voel ik me onweerstaanbaar aangetrokken». In bovengenoemde tijdschriften werpt hij zich op als iemand die het letterkundig leven in Nederland vrij behoorlijk volgt; hij brengt bijdragen over C. Busken Huet, Multatuli, Vosmaer, Hofdijk. Zijn interesse wordt ruimer en hij schrijft over J.J. Rousseau, G. de Maupassant, H.C. Andersen evengoed als over gedichten van Vondel en de geschiedschrijving van de Nederlandse letterkunde. Al schrijvende wordt hij voor zijn vakgenoten een intellectuele begeleider, die met gezag hun geestelijke horizon op vele gebieden wil helpen verruimen (3). Hij noemt zich voortaan letterkundige, een epitheton dat hij ook op de kaft van het tijdschrift Volkskunde zal gebruiken, zodra hij als hoofdonderwijzer met pensioen is gegaan (sept. 1904) — een epitheton dat in 1921 ook op zijn rouwbrief zal staan, waar men toch in de eerste plaats volkskundige had verwacht. Schrijven is voor De Cock blijkbaar een levensbehoefte geworden. Ik ontkom overigens niet aan de indruk dat De Cock zijn tekort aan eigen letterkundige creativiteit blijvend heeft betreurd en dat

---

(2) Bij de onthulling van het monument werd een pamflet verspreid waarin de katholieken verweten werd niet deel te nemen aan de huldiging.

(3) Bij wijze van voorbeeld vestig ik hier de aandacht op zijn artikel over Bastaardwoorden in De VEREENIGING van 16 nov. 1892 — in de bibliografie van het Herdenkingsalbum komt het niet voor — waarin hij zich tegelijkertijd afzet tegen de taalparticularisten van de Westvlaamse school als tegen slaafse navolging van het Hollands; hij beklaagt zich over de «ellendige brabbeltaal» in Vlaamse nieuwsbladen, schoolboeken en letterkundig werk; hij bewondert de taalvastheid van de Nederlanders, maar waarschuwt tegen het overdreven gebruik van vreemde woorden en bastaardwoorden als die door goede Nederlandse woorden vervangen kunnen worden. Duidelijk een uiteenzetting van iemand die in taalzaken leiding wenst te geven !

hij in het schrijven van artikels en boeken een compensatie heeft gezocht en gevonden.

Of in Lier De Cocks liefde voor de botanie is ontstaan, heb ik niet kunnen achterhalen. Het vak natuurwetenschappen stond wel op het programma van de normaalscholen en in Lier werd het vak destijds gedoceerd door K.G. Van der Stock. Ik vind het toch merkwaardig dat Is. Teirlinck, die in 1870 — een jaar na De Cock — in dezelfde school zijn onderwijzersdiploma behaalt, reeds in 1872 in DE TOEKOMST een artikeltje schrijft over «Dichterlijke bloemnamen». Bij De Cock heeft het zaadje meer tijd nodig om te ontkiemen, maar het zal een rijke vrucht dragen : zijn «Flora der Dendervallei», eigenlijk zijn eerste systematische studie op weg naar de wetenschap. De aanleiding tot het schrijven ervan zou volgens sommigen te vinden zijn in een herstelperiode na een ziekte; een andere uitleg gaf de heer O. Baeyens in een toespraak tijdens de De Cock-viering van 1912 : «Toen in 1880 in uitvoering der wet van 1879 de natuurlijke wetenschappen op het studieprogramma werden gebracht, legdet gij u met onverdroten ijver toe op de studie der plantenkunde. Dagelijks, na schooltijd, zag men u in veld en bosch, in beek en poel, in hagen en weiden, langs den tragel van den Dender, nevens de spoorbaan en waar weet ik al met weergalooze drift, planten en bloemen lezen, ze ontleden en vergelijken, met de loup beschouwen, de flora openslaan en uwe waarnemingen in het Carnet ad hoc aantekenen».

Met zijn «Flora der Dendervallei» doet De Cock een andere vaststelling. De gegevens van het boek zijn ook bruikbaar in het onderwijs ; nog dazelfde jaar (1883) verschijnt een tweede uitgave onder de titel «Schoolflora» en ... hij krijgt er een auteursvergoeding voor. Vanuit die combinatie, schrijven ten dienste van het onderwijs en de jeugd én tegelijk het huishoudelijk budget verhogen, zijn zonder twijfel een eerste reeks boekwerkjes ontstaan : «Simon Stevin» (1888), «Arm geboren en beroemd gestorven» (1888), «Uit de wonderwereld» (1889) «Rond den heerd» (1890), «Dierensprookjes voor jong en oud» (1890), «Rembert Dodoens» (1890). De Cock schrijft zeker niet om het geld, maar om het geld dat hem in staat moet stellen boeken te kopen. In een brief aan M. Rooses (12-11-88) zegt hij het trouwens onomwonden : «Geeft het Taalverbond geen honorarium ? Dorpsonderwijzers die op hun minimum gesteld zijn, en om hunne leergierigheid te voldoen zich aanzienlijke uitgaven getroosten, versmaden de geldkwestie niet». M. Rooses was er uit een vorige brief (8-10-88) als van op de hoogte dat De Cock een honorarium wenste voor zijn «Volksgeneeskunde» : «Een studie die me reeds 8 maand tijd kost en mij nog twee maanden tijd zal kosten, kan ik onmogelijk gratis wegschenken» — waardoor we meteen terloops te weten komen dat «Volksgeneeskunde» in minder dan een jaar tijds is afgewerkt !

Nog op een andere manier zal hij financieel succes nastreven. Zijn «Wonderen uit het plantenrijk» (2 delen, 1892), een schoolboek voor het lager onderwijs met leesteksten uit het plantenrijk legt hij aan de

«Académie Royale des Sciences, des Lettres et des Beaux-Arts» voor en «de Classe des Lettres» bekroont hem met een som van 1000 fr., voor die tijd een aanzienlijk bedrag. Diezelfde som zal hem in 1906 worden uitgereikt voor zijn «Spreekwoorden en zegswijzen afkomstig van oude gebruiken en volkszeden». Bewijzen van zakelijkheid die men bij De Cock niet direct kon vermoeden.

Of hij tot die zakelijkheid door andere factoren verplicht was, laat ik hier in het midden. Feit is dat het huiselijk leven van het jonge gezin De Cock door ongeluk overschaduwd werd : van de vijf kinderen stierven er drie in hun eerste levensjaren en een zoontje op 14-jarige leeftijd. Slechts één kind, een meisje bleef in leven.

Laat ik tenslotte wijzen op een andere paradoks in het leven van A. De Cock. Diegenen die hem gekend hebben, hebben hem schuchter en teruggetrokken genoemd en toch treft me in de lectuur van een aantal nagelaten brieven een hardnekkig nastreven van officiële erkenning. Zo meende hij na enkele jaren schrijverswerk in aanmerking te kunnen komen voor de titel van corresponderend lid van de in 1886 opgerichte Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde en hij heeft ettelijke brieven geschreven om steun te verkrijgen voor die benoeming. In een brief aan Th. Coopman, die zelf werkend lid van de Academie was — en vrijzinnig — schreef hij op 31-3-03 het volgende : «Aangezien er door de benoeming van Dr. W. De Vreese tot werkend lid der Academie eene plaats van corresponderend lid is opengevallen, neem ik de vrijheid mij voor die plaats aan te bieden en dientengevolge bid ik u mij hierbij uw steun en uwe stem te willen schenken. Ik wensch mij candidaat te stellen als vertegenwoordiger der Vlaamsche folklore, iets waartoe ik eenigszins het recht meen te bezitten, want, zetelen er nu reeds bekwame folkloristen in de Academie de folklore is toch hun hoofdvak niet, terwijl ik mij sedert meer dan 15 jaar uitsluitend aan die wetenschap wijd.» Enige dagen later, op 11-4-03, laat hij aan Coopman weten dat hij eveneens steun verwacht van enkele katholieken en wel door bemiddeling van zijn neef, abbé Jozef De Cock, die dat jaar zijn laatste examen doctoraat Germaanse zou afleggen. Die Jozef De Cock is de latere Leuvense hoogleraar. De benoeming tot briefwisselend lid zou nog tot 19 juni 1907 op zich laten wachten. Het toeval wilde dat hij in de plaats kwam van Is. Teirlinck, die werkend lid was geworden. Dat zal de edele rivaliteit tussen die twee nog hebben versterkt. Ook De Cock ambieerde wel een effectief lidmaatschap en hij zou dat wellicht hebben bereikt, als de Eerste Wereldoorlog er niet was gekomen.

Een tweede voorbeeld. Op 16-1-12 maakt De Cock er bij M. Rooses zijn beklag over dat hij bij de uitreiking van eretekens andermaal is voorbijgegaan : «Waarom word ik dan uitgesloten ? Kan ik in mijn vak niet zoo verdienstelijk zijn als een schilder of beeldhouwer in 't zijne en ontving ik niet evengoed dit ridderkruis als eenige kunstenaars ? Ben ik sedert 4 jaar geen stadsgenoot en zelfs lid van den liberalen Vlaamschen Bond ? Waarom word ik vrijwillig geïgnoreerd ? Geen enkel Vlaamsch blad heeft mij gelukgewenscht.» Een wel erg emotionele reac-

tie. Die zou een paar maanden later gelukkig opgevangen worden, toen een uitgebreide schare vrienden hem met een feestmaal huldigden op 10-3-12.

De Cock wilde de erkenning wellicht niet om de erkenning zelf, maar ter bevestiging dat datgene wat hij deed werkelijk waarde had. Die bevestiging zou er komen, uit een onverdachte hoek. Toen Prof. Dr. J. Schrijnen, de latere rector van de R-K-Universiteit te Nijmegen, in 1916-1917 zijn tweedelige Nederlandsche Volkskunde in het licht gaf, bracht hij op twee plaatsen in zijn Inleiding hulde aan Alfons De Cock : «aan u, hooggeachte De Cock, hulde en dank» (p. XIII), maar vooral : «Noord-Nederland kan niet bogen op namen als Gezelle, Gittée, Pol De Mont, Teirlinck, om slechts eenigen te noemen; en nog minder kan het wijzen op iemand, die van de volkskunde zijn levenstaak maakt, als A. De Cock — aan hem mijn eeresaluut !» (p. IX).

Zellik J. Van Haver.

Een brief uit Wieze aan A. De Cock

Het hoeft niet te verwonderen dat Wieze, dat aan Herdersem, het geboortedorp van De Cock, grenst, heel wat gegevens heeft geleverd voor artikels en verzamelingen van de bekende volkskundige.

Voor een deel zijn die gegevens aantekeningen van De Cock zelf, die in Wieze vrienden had en van Constant Uyttersprot, die later hoofdonderwijzer zou worden in Denderbelle en die in de streek algemeen bekend was als meester Stant(je), vader van de latere Gentse germanist H. Uyttersprot. Deze Constant Uyttersprot wordt door De Cock in een brief aan M. Rooses (13-8-94) genoemd : «de werkzaamste en verstandigste onder mijn correspondenten voor de Vlaamsche folklore, de heer C.E. Uyttersprot, hulponderwijzer te Wieze bij Aalst». De bedoeling van de brief aan Rooses was de definitieve benoeming van Aug. Uyttersprot als onderwijzer te Antwerpen te helpen bevorderen. Als verdere aanbeveling schrijft De Cock : «Heel de familie Uyttersprot van Denderbelle is in het lager onderwijs; allen zijn liberalen.»

Een van de Wiezese vrienden van De Cock was Charles-Louis Callebaut (1843-1922). Die moet wel vaak door De Cock tegenover zijn vrienden zijn vernoemd, want als Lode Baekelmans voor het «Herdenkingsalbum De Cock» van 1929 zijn herinneringen neerschrijft, komt de naam Callebaut onwillekeurig naar boven : «De laatste jaren van zijn leven werden haast uitsluitend in den familiekring gesleten. (...) Het kransje beperkte zich reeds lang tot de families Alfons De Cock, Dr. Jan Denucé en mij. 't Was alsof in kleinen kring zijn levensherinneringen gemakkelijker opwelden, herinneringen aan zijn jeugd, aan oude vrienden o.m. brouwer Callebaut van Wieze, aan Prof. Vercoullie, aan de familie Steppé, anecdoten uit zijn loopbaan, beschouwingen over menschen die zijn levenspad hadden gekruist, bedenkingen over de Vlaamsche beweging en de belangen van het Vlaamsche volk waaraan zijn hart lag vastgeklonken.» (p. 14-15).

Ch.-L. Callebaut behoorde tot een gegoede brouwersfamilie en hij stond in zijn omgeving bekend als een schrander, vooruitstrevend en origineel man. Hij was meer dan 30 jaar lang burgemeester van de gemeente. Van de vriendschap tussen De Cock en Callebaut blijven weinig sporen over : geen enkele brief in het familie-archief Callebaut en slechts één brief in het Archief De Cock te Antwerpen, en wel een brief die De Cock bereikte op 1-12-18, vlak na het einde van de Wereldoorlog. De spontaniteit van de brief is groter dan het verlangen om de epistolaire geplogenheden te volgen. De inhoud ervan lijkt me als tijdsdocument de moeite waard om gepubliceerd te worden.

Voor een goed begrip van de tekst is het nuttig erop te wijzen dat de brouwerij Callebaut in 1914 een aanzienlijk bedrijf was dat voor de distributie van de produktie de beschikking had over ong. honderd eigen

of gehuurde paarden. Met «Richard» is de zoon van Charles-Louis bedoeld, die al tijdens de oorlog en na diens dood in 1922 de leiding van het bedrijf én van de gemeente op zich nam. In 1918 was de briefschrijver 75 jaar oud.

De tekst is verdeeld over 4 bladzijden, wat in de transscriptie is aangegeven.

J. Van Haver.

(1) VRIEND ALPHONSE,

Drager dezes is : Eindelijk de verlossing.

Alhoewel wij veel afgezien hebben van allen aard, is onze doening toch geheel gebleven en dat is het bijzonderste. Alles was hier ingepakt om in casemat kelders gestopt te worden. De Duitsers zegden 3 dagen voor de wapenstilstand : de slag aan de Dender en Schelde zal hevig zijn, wij hebben orders gehad het hier zoo lang mogelijk vol te houden. Kanonnen voor ons deur en gansch Wieze door. Met het eerste schot, zegden de Duitsers, bleef er niet een ruit ongebarsten, in onze vensters.

Leve de verlossing.

(2) Wat er op den buiten afgezien is, kan geen pen beschrijven. Alle dagen komen zoeken naar koper, wol, granen, wijn, paarden. De Duitsers hebben op de 4 jaren van ons honderd paarden genomen, 20.000 KO koper en volgens Richard ligt er 30.000 KO koper, tin, lood in de grond dat zij niet hebben gevonden. Met onzen wijn hebben wij gesukkeld van de eene plaats naar de andere, terwijl het altijd verraden wierd waar hij begraven lag. Bijna al de burgemeesters hebben in den bak gezeten, toch Richard niet gelukkiglijk.

Op den oogenblik der wapenstilstand verbleven bij ons 2000 Italianen en Portugeezen,

(3) 400 gestrafte Duitsche soldaten die niet meer wilden vechten; in ons huis wierden 14 beddens beslapen, nergens kon men over of door van automobielen en gerij. In de kerk vertoefden 500 Portugeezen. Zij. hebben hier veel munitie achtergelaten dat wij begraven hebben. Op 11 November wisten wij wel dat een beslissing komen moest maar wij wisten niet in welken zin. Op eens in de voornoen begon een geloop en iedereen begon in te pakken. Auto's, wagens, Italianen enz. waren meest den 11 Nov. weg en des anderendaags was alles gezuiverd. Kon men zijn oogen gelooven. Eindelijk.

Vive la delivrance

(4) Er sterven hier nog al menschen van de griep onder ander de felle en jonge vrouw van Joseph Wagon oud 22 jaren en nog al andere jonge en oudere menschen. Met ons gaat het in het algemeen zeer wel.

Wat zal de nieuwe wereld ons brengen. Le règne de la démocratie, eigenaars opent uwen coffrefort. Koning en Keizer zijn een slechte stiel Ferdinand Keizer Karel de Ve en den steenrots vasten Willem II wie had dat ooit durven droomen. Wilson staat nu met de wereldbol in zijn hand gelijk te Wieze St.-Salvator. Loyd George Clemenceau welke triomph. Welke slagterij van Prinsen en gekroonden. Uwe toegenegen.

Ch. L. Callebaut.

Belangrijke mededeling

«Het Land van Aalst» sluit hiermee wat laattijdig zijn 27e jaargang af.

Spijts de stijging van de papier- en drukkosten tracht het beheer het jaargeld op 250 fr. te houden, met de stellige hoop dat menig lid spontaan als steunend lid 350 fr. of als erelid 500 fr. zal storten op postrekening nr. 000-0586911-61 van «Het Land van Aalst» - Bevegemstraat 14, 9620 Zottegem.

Gelieve uw storting niet uit te stellen. Doe het onverwijld ! Zo spaart U ons tijd en U geld.

Door het aanwerven van nieuwe leden helpt U ons de onkosten drukken.

Dank U om de bereidwillige beantwoording van deze oproep.

Een Congres der Bewaerders te Aalst anno 1911

Na succesvolle publicaties en herdenkingen van de beweging het Daensisme — ik denk hier o.m. aan het bekroonde werk Pieter Daens van L.P. Boon en de Delaforterietentoonstelling georganiseerd door VVAK, kamt het misschien van pas even een vluchtige blik te werpen op de Aalsterse «Bewaerders» zoals ze zichzelf noemden.

Ons ligt een leerrijk druksel voor (Spitaels-Schuermans (1), Aalst, 1911, 16 p.) met de imposante titel : Algemeen Programma van het Congres der Katholieke en Maatschappelijke Werken van het Arrondissement Aalst, gehouden te Aalst op 17 en 18 april 1911 in de lokalen van het St.-Jozefscollege. Onder de hoge beschermers vermelden we Mgr. Stillemans, die weliswaar aarzelend uiteindelijk kerkelijk-juridische sancties trof tegen Pastor A. Daens (2) en de onvermijdelijke fanaticus-bekeerling, katholieker dan de Paus, de Vlaamsonkundige Charles Woeste, die ons een ontstellend zelfportret heeft geschilderd van uitzonderlijke arrogantie in zijn driedelige Mémoires. Andere historische figuren verleenden naam en medewerking. Volksvertegenwoordiger L. de Saedeleer, de Aalsterse burgemeester Leo Gheeraerdts en geestelijke gezagdragers waaronder Pastor-Deken Roelandts, die een bijzonder negatieve houding heeft aangenomen tegenover de hele familie Daens (3).

Kenners van bepaalde historische achtergrondinformatie zal het verbazen Baron L. de Béthune samen te zien werken met volksvertegenwoordiger Romain Moyersoen die optrad als voorzitter van voormeld comité. De gekende advokaat E. Bosteels fungeerde als secretaris.

De werkwijze van het congres doet bijzonder efficiënt en modern aan. Zo werden een aantal commissies gevormd in totaal acht. Typerend is wel dat in een periode van grote sociale ommekeer de arbeidersbelangen slechts een onopvallende plaats kregen in het schema der vergaderingen. Hoofdzaak scheen perd en propaganda en ook... vrouwenbelangen. Een verbond van katholieke drukpers werd verdedigd en de vorming van propagandisten besproken. In de sociale sector wordt de paternalistischcorporatieve lijn gevolgd met de actieve inbreng van de geestelijkheid in sectoren zoals verzekering en sociale bijstand. Er was ook heel wat te doen rond de syndicaten maar dan van een andere type dan deze nu ons bekend. Zo bleek men bijzonder geinteresseerd in de «verkens en geitenkweekerssyndicaten». Ook de kiekenkwekers,

---

(1) Men leze over deze merkwaardige drukkerij : C. Uyttersprot. Land van Aalst, '75, 1-2, p. 20 en vlg.

(2) K. Van Isacker, sj. : Het Daensisme, Antwerpen, 1959, p. 112.

(3) K. Van Isacker, sj. : op. cit., p. 84.

de konijnen kwekers en bijentelers hadden zo hun eigen syndicaat. In land en tuinbouw deed men beroep op een bevoegd heer Pastoor terwijl Onderpastoor Notebaert zich kommervol boog over de vrouwenproblematiek.

In de commissie onderwijs trof men het beter. Niemand minder dan de bekende Jezuiet E.P. Stracke bracht een referaat naar voor over «Hooger Onderwijs voor het Volk». Al wogen de vijf secties arbeidersbelangen net op tegen de achttien voor die van de burgerij, toch liet P. Van Schuylenbergh de stem horen van de kristelijke vakbeweging.

Inzake de positie van de vrouw : enkele referaten spreken voor zichzelf. «Het Werk der Geestelijke Rekretten voor Werksters», «Het Werk der geslotene Retretten», «Het dagelijksche Bezoek aan het Allerheiligste Sacrament», «het Genootschap der gedurige Aanbidding» en «het Werk der arme Kerken» en als bekroning, «de Fransche Congregatie van de Onbevlekte Ontvangenis». Is het deze congregatie van devote maar volksvreemde dames die tot spijt van de spotzieke collegejeugd in de vijftiger jaren stilletjes is teloor gegaan ?

Nu, zoals hoger reeds aangestipt, de invloed der dames op dit congres was niet gering : 14 spreeksters op een honderd medewerkers. En we hebben het hier dan nog niet eens over de Eerwaarde Zusters die verslag kwamen uitbrengen o.a. over adultenschool, brei en ja zelfs «keur-
slag kwamen uitbrengen o.a. over adultenschool, brei en ja zelfs «keurs-
lijfschool».

Aan organisatorisch talent ontbrak het niet. Een uitstekend middagmaal (2 fr.) was voorzien en dit om «nauwer te verbroederen». Men was zelfs zo praktisch een keurig en uitgebreid uurrooster der spoorverbindingen aan te geven.

Al met al leek dit congres een gezellige bedoening. We weten niets over het aantal deelnemers maar gelet op de opzet zal een en ander wel een succes zijn geweest. Spijtig genoeg ging dit congres totaal voorbij aan de problematiek van het textielproletariaat. Een doordringende politieke visie viel niet te bekennen. Daarom waren het dan ook «bewaerders».

De Rijck L.

— ONZE BIBLIOGRAFIE —

123) ALGEMEEN.

PH. VAN HILLE :

DE GERECHTELIJKE HERVORMING VAN KEIZER JOZEF II (1746).

245 blz. Vier illustraties. Ingebonden met goudopdruk. 1973. Drukkerij-Uitgeverij Veys, 8880 Tielt. Prijs : 450 fr.

Van de auteur, thans rechter in de Rechtbank van Eerste Aanleg te Kortrijk, verscheen in 1970 het werk : «Het Hof van Beroep te Brussel en de Rechtbanken van Oost- en Westvlaanderen onder het Franse Bewind. 1800-1814». Op het boek volgde dit nieuwe, waarin hij een studie neerschrijft over de gerechtelijke hervorming van Jozef II van Oostenrijk, onze toenmalige vorst. In dezelfde periode dat de Fransen de revolutie met geweld propageerden tegen alle mogelijke misbruiken en wantoestanden in het Franse koninkrijk, begonnen de zuidelijke Nederlanden zich schrap te zetten tegen elke vernieuwing en weerden zich om de oude toestand van privilegien en rechten te bewaren. Jozef II kreeg geweldige oppositie tegen de ver doorgedreven hervorming van de staat te verduren. De hogere standen dreven met hem de spot en misprezen hem. De gewone man reageerde niet, want die was ongeletterd en had niets in de pap te brokken. Tot in onze eeuw is de spot met de keizer blijven voortleven. In de schoolboeken vinden we hem nog getekend als keizer-koster. Naar het oordeel van de auteur was de oppositie, het misprijzen, de spotnaam en het ongunstig beoordelen van de keizer niet gerechtvaardigd. Met zijn rechtelijke hervormingen wilde Jozef II alleen paal en perk stellen aan de vele misbruiken. Het ging hem er niet om zomaar de kloosters af te schaffen, maar wel om de weinigbevolkte te supprimeren, omdat deze instellingen niet meer konden beantwoorden aan het doel waarvoor destijds zoveel rijke schenkingen waren gegeven. De keizer viseerde tevens ook een betere intellektuele vorming van de klerus op de bisschoppelijke seminaries. Tot daar de interpretatie van de auteur. We stellen ons echter de vraag of het ekskuus van niet meer leefbare kloosters wel doorweegt ? We geven slechts een voorbeeld. De kartuize van Sint-Martens-Lierde is op 17 maart 1783 door Jozef II afgeschaft. Kort voordien werden de laatste nieuwe gebouwen van de kartuize opgetrokken. Kerk, priorshuis, cellen en gastenkwartier stonden in nieuwbouw. Het aantal monniken bedroeg ongeveer het traditionele aantal. De kartuize kon verder doorleven. Waarom dan de afschaffing ? Eerder een filosofische stellingname is daar de oorzaak van. Beschouwend leven van de monnik stond niet in de genade van de Auflärung die Jozef II voorstond. Misschien was Jozef II te vroeg geboren ? Zei dat niet Isidore Plaisant, de eerste prokureur-generaal bij ons Hof van Cassatie te Brussel : «Joseph II, ce souverain qui n'a eu qu'un tort : celui de devancer son époque». In een uitgebreid hoofdstuk ontleedt schrijver en rechter Van Hille het juridisch aspekt van de hervorming. Hij vergelijkt de hervorming van Jozef II met andere bestaande in Belgi en andere landen van Europa. Hij komt tot het besluit dat de hervorming van de keizer goed de vergelijking kan doorstaan bizonder door de opvallende eenvoud en de logische geest die aan de basis liggen. De auteur geeft ons ook het antwoord op de vragen : waar haalde Jozef II het personeel voor zijn hoven en rechtbanken; wat gebeurde met hen na de afschaffing van de hervorming ? Van menig personeelslid geeft de auteur een biografische nota, die de historicus en genealoog gebeurlijk kan gebruiken.

Het tweede gedeelte van het werk vermeldt al de personeelsleden van de Conseil Souverain de Justice, van de Conseil d'Appèl te Brussel en van de rechtbanken in de Oostenrijkse Nederlanden. Deze laatste waren veer-

tig in aantal. Onder deze staan de rechtbanken van Aalst en Geraardsbergen aangegeven. De lange naamlijst per rechtbank zal bizonder de vorser naar familienamen interesseren. De index van familienamen sluit het werk af. Een verzorgde uitgave, een klaargeschreven werk, dat ons oordeel over Jozef II op sommige punten kan milderen.

124) ALGEMEEN.

JOS LAUWERS :

KAMPENHOUT. HOOFDMEIERIJ EN BAKERMAT VAN BEETHOVENS STAM. **288 blz. 166 illustraties en een uitslaande kaart. 1975. Gebrocheerd. Drukkerij-Uitgeverij Veys, 8880 Tielt.**

Schrijver volgt hier dezelfde werkmethode als in zijn Geschiedenis van Berg door de eeuwen heen, in 1973 eveneens gedrukt bij uitgever Veys, werk dat we in een van de vorige jaargangen besproken hebben. In de 288 bladzijden is heel de geschiedenis van Kampenhout in grote lijnen vastgelegd, en dit zowel van de jongste als van de oude en oudste tijd; mede ook de toponymie, de volksgebruiken en folklore. De auteur heeft enkele bladzijden gewijd aan genealogische gegevens omtrent Beethoven. Voor de belangstellende in de muziekgeschiedenis zijn de lijnen het noteren waard. Bij het lezen van het werk ontdekten we een paar details met betrekking tot het land van Aalst : Engelbert van den Daele, kanselier van Brabant en heer van Leefdaal, die het cijnshof van de heerlijkheid van Wilder en Coelhem verwierf, overleed in 1555. Zijn dochter Maria trad in het huwelijk met Filips van Lier, burggraaf van Aalst en heer van Immersele. Bij de bedienaars van het onderpastoraat zijn vermeld : Joannes Baptista Berlangée, geboren in de buurt van Geraardsbergen, zegt de auteur; dat zal Aspelare geweest zijn want die familienaam bestaat daar nog. Berlangée was onderpastoor in het jaar 1732 en Pensaert, geboren te Aalst, in 1756 onderpastoor te Kampenhout.

125) ALGEMEEN.

ENKELE VOORWERPEN UIT HET KERKELIJK KUNSTPATRIMONIUM VAN HET PAJOTTENLAND.

Het Oude Land van Edingen en omliggende. Tijdschrift van de Gewestelijke Kring voor Oudheidkunde, Geschiedenis en Heemkunde van Zuid-Pajottenland. Jaargang III. nr 2, juni 1975. 44 bladzijden illustraties. Redaktiesekretaris : Pater August Boeykens, Kapucijnstraat 5, 1390 Edingen. Drukkerij-Uitgeverij Veys, 8880 Tielt.

De illustraties die verschenen zijn in het boek «Ars Sacra. Inventaris en Beschrijving van Kerkelijke Kunstschatten in het Pajottenland» werk dat we besproken hebben in ons tijdschrift 1975, nr 4, recensienummer 84, blz. 189, zijn in dit nummer van het Oude Land van Edingen in hun geheel opgenomen, maar zonder de uitvoerige uitleg. In deze reeks figureren een drietal kunstschatten van de kerk van Meerbeke bij Ninove en twee van de kerk van Neigem, beide uit het Land van Aalst.

126)

NATIONAAL BIOGRAFISCH WOORDENBOEK. DEEL 6.

1072 kol. Koninkijke Academien van Belgie. Paleis der Academien. Brussel 1974. Prijs : 1200 fr.

Het Nationaal Biografisch Woordenboek biedt de lezer of de zoeker een enorme rijke bron van biografische gegevens over bepaalde beroemde of bekende figuren uit eigen land. Het doet verheugend aan dat de doelstelling van de uitgave niet enkel is personen uit voorbije eeuwen in het licht te stellen, maar ook landgenoten in de loop van de jongste jaren overleden, in de belangstelling te brengen. Zijn de biografien van bizonder gehalte, de overvloedige bibliografie bij elke biografie aangebracht, verhoogt

nog de waarde van de bijdragen. Voor studie en ontwikkeling een geprezen bron van dokumentatie. Van de volgende figuren die in het Land van Aalst zijn geboren of die er gewoond hebben, treffen we een biografie aan: Gozewijn van der Beken, kartuizerprior te St.-Martens-Lierde en auteur, overleden te Champmol 24 mei 1429, door Jan De Grauwe; Willem van Branteghem, kartuizer, geboren te Aalst op het einde van de 15e eeuw, door Jan De Grauwe; Victorinus van den Brulle, geboren te Mere 30 september 1799, in 1832 pastoor te Sint-Maria-Lierde, later benediktijn te Dendermonde en Affligem, door A. De Cock, O.S.B.; Jozef Crick, geboren te Aalst 23 oktober 1890, dichter, romanschrijver en journalist, overleed te Sint-Amandsberg 7 juni 1965, door F. De Vleeschouwer; Faingnaert Arthur, geboren te Sint-Martens-Lierde 4 januari 1883, Vlaams strijder en auteur, overleden te Amersfoort (Nederland) 4 januari 1971, door L. Buning; over Faingnaert Arthur verscheen ook een merkwaardige biografie in Encyclopedie van de Vlaamse Beweging, ook van L. Buning; Rupelli Grupello, beeldhouwer, geboren te Geraardsbergen 23 mei 1644 en overleden te Kerkrade 20 juni 1730, door C.J.A. Genders; Roza De Guchtenaere, Vlaams strijdster, geboren te Ledeberg 13 september 1875 en overleden te Gent 8 april 1942, door L. Buning; Lambrecht Henricus, bisschop van Gent, geboren te Welden 26 januari 1848 en overleden te Denderleeuw 2 juli 1889, door J. Stryckers; Alfons van de Maele, dichter-werkman, geboren te Erembodegem 22 januari 1874 en overleden te Erembodegem 30 september 1938, door Miel Kersten; Dirk Martens, drukker en humanist, geboren te Aalst rond 1446 en overleden te Aalst 28 mei 1534, door K. Heireman S.J.; Antonia De Poorter, nijveraarster en weldoenster, geboren te Ronse 1797 en overleden te Ronse in 1876, de rechterhand van priester Glorieux in zijn apostolaat onder de arbeiders te Ronse, door Emm. Muylle. Ieder deel van dit woordenboek gaat van letter A tot Z. Als aanhangsel volgt in dit zesde deel een register van de biografien verschenen in de zes uitgegeven delen.

127) ALGEMEEN.

THERESE VERGRIETE :

TABLES GENERALES DES REGISTRES AUX ACTES DE PARTAGE DE LA VILLE ET CHATELLANIE DE BERGUES.
II. TABLES DES REGISTRES DE LA VILLE, DE LA PREVOTE DE SAINT-DONAT, DES «UYTSITTENDE» ET «OCTROYEN».

227 blz. Editions Familia et Patria. Handzame, 1974. Prijs : 500 fr.

De auteur bewijst onze Vlaamse familievorsers een grote dienst door de duizende Vlaamse familienamen te publiceren die in de registers van het archief van Bergues (Noord-Frankrijk) staan opgetekend. Vele van deze familienamen zijn in Vlaanderen nog bekend, ook in het Land van Aalst. Mogelijk vinden vorsers een of ander kontaktpunt.

128) ALGEMEEN.

SINT-MARTENS-LATEM. SCHETSEN UIT 1150 JAAR GESCHIEDENIS.

Jaarboek V. 1974-1975. Heemkring Scheldeveld. 454 blz. 218 illustraties. 5 kaarten in de tekst en 2 losse kaarten. Redaktiesekretaris : Jan Van Rompaey, Sint-Martens-Latem. Drukkerij Van Eetvelde, Sint-Martens-Latem.

Sint-Martens-Latem bestaat 1150 jaar. Om dit heuglijk feit een blijvende herinnering te geven gaf de Heemkring Scheldeveld dit volumineus jaarboek uit, dat een flinke brok geschiedenis, toponymie en heemkunde met al hun facetten tot op het laatste draadje uitspint. De uitermate rijke illustratie maakt het lezen of raadplegen sterk aantrekkelijk. We geven even de korte inhoud ter kennismaking : Sint-Martens-Latem in de vroege middeleeuwen, dor Adriaan Verhulst; het landschap van Sint-Martens-Latem, verleden, heden en toekomst, door Luc Daels en Antoon Verhoeve; de oude plaatsnamen van Sint-Martens-Latem, door Jan van Rompaey; de voormalige heerlijkheden op het grondgebied van Sint-Martens-Latem, door

Jan Van Rompaey; bevolkingsevolutie te Sint-Martens-Latem, door Raf Van den Abeele; de kerk van Sint-Martens-Latem, door Jan Van den Abeele; kerkelijk leven te Sint-Martens-Latem in de XVIIe eeuw, door Jozef Scheerder; de septemberdagen 1944 te Sint-Martens-Latem, door Raf Van den Abeele; Sint-Martens-Latem, kunstenaarsdorp, door Jan D'Haese en Raf Van den Abeele, Latemse figuren, door Raf Van den Abeele; naamlijsten van gemeentelijke en parochiale gezagdragers, door Raf Van den Abeele; foto's en zichtkaarten uit de oude doos, door Raf Van den Abeele; geillustreerd verslag van de jubileumviering 1974, door Raymond Waerdenier. Het hoofdstuk Latemse figuren geeft de biografie van kunstenaars, politieke personen, parochiale geestelijkheid en andere bekende figuren uit het dorp. We citeren diegenen die een of ander verband hadden met het Land van Aalst : Chabot Georges, kunstkriticus en schilder, geboren te Ledeberg 11-8-1883 en overleden te Gent 8-6-1669; De Praetere Julius, sierkunstenaar en schilder, geboren te Ledeberg 21-1-1879 en overleden te Bazel in 1947; De Saedeleer Valerius, kunstschilder, geboren te Aalst 4-8-1867 en overleden te Leupegem 16-9-1941; Herckenrath Adolf, letterkundige, uitgever en boekhandelaar, geboren te Aalst 2-6-1879 en overleden te Gent 4-7-1958; Lammens Achiel, kunstschilder, geboren te Gent 25-2-1888 en overleden te Gentbrugge 7-7-1969; Lippens Piet, kunstschilder, geboren te Gentbrugge 7-12-1890; Moeder Thomasine, kloosternaam van Octavie Maerheid, geboren te Ronse 15-4-1870 en overleden te Ronse 18-12-1957, schoolhoofd en overste van de kloostergemeenschap; Karel Van der Sloten, muzikale schuilnaam : Paul d'Acosta, geboren te Hofstade 17-12-1848 en overleden te Brussel 29-7-1930, notaris en komponist; Van Wambeke Victor, pastoor, geboren te Geraardsbergen 18-1-1851 en overleden te Gent 7-11-1926. Scheldeveld haalt eer van zijn uitgave. Weinig jaarboeken zijn zo volgroeid als dit. Moge het jaarboek van het kunstenaarsdorp voor andere heemkringen een lichtend voorbeeld zijn.

129) ALGEMEEN.

OUDE VLAAMSE HOEVEN.

Bijlage in Toerisme in Oost-Vlaanderen. Federatie voor Toerisme in Oost-Vlaanderen. 24e Jaargang, nr 3, mei-juni 1975. Redaktie en beheer : Koningin Maria-Hendrikaplein 27, 9000 Gent. Drukkerij L. Vanmelle, Mariakerke-Gent.

Voor het Land van Aalst kunnen we aanstippen : het goed te Hoevelde te Erpe; het goed ter Hoeven te Moorsel; het goed ter Hoeven te Strijpen; het goed t' Hoissem te Scheldewindeke; het goed t' Hoossche te Mater; het goed te Holbeek te Woubrechtgem; het goed ter Hopt te Sint-Blasius-Boekel; het hospitaalgoed te Appelterre; het goed ten Houte te Maarke-Kerkem; het hof te Houtem te Baardegem; het goed te Houtem te Sint-Lievens-Houtem.

id. id. id. nr. 4, juli - augustus 1975.

Het goed te Huffelgem te Voorde; het goed te Huisegem te Denderleeuw; het goed te Hullenbroek te Lemberge.

130) ALGEMEEN.

C. DENORME :

DE FAMILIE VAN DEN BON. (V.)

Heemkundige Kring Bos en Beverveld. (Oedelem). Jaarboek 1973, nr 7. blz. 54-72. Sekretaris : Rik Verdonck, Beernemstraat 34A, Oedelem. Drukkerij V. Hoestenberghe, Maldegem.

Dit jaarboek bevat de vijfde aflevering van de stamboom van de familie Van den Bon. We vinden er twee kontaktpunten met het Land van Aalst : Alida Van den Bon, geboren te Oedelem 23-1-1884 huwde met ingenieur Oscar Zerck uit Ninove - datum van het huwelijk is niet vermeld - en Camiel Van den Bon, geboren te Sijsele 28-7-1932 huwde te Mere op 28-5-1960 met Magda Van Wilder, geboren te Mere 15-12-1939.

131) ALGEMEEN.

FRANS MICHEM :

DE PASTOORS UIT DE STREEK VAN SCHELDEVELD.

Berichten van de Heemkring Scheldeveld. Driemaandelijks tijdschrift voor lokale geschiedenis van de streek tussen Leie en Schelde. Jaargang VII, nr 1-2, maart- juni 1975. blz. 3-7. Verantwoordelijke uitgever : J. Van Twembeke, C. Buysselaan 24, De Pinte.

Onder de pastoors van Zwijnaarde noteren we : Petrus Vyncke, overleden 20-5-1586, was kapelaan te Zandbergen en later deken van Deinze; Geeraard Sonneville, S.T.B. overleden 30-7-1719 werd geboren te Merelbeke rond 1686; Jan Baptist Wallez, benediktijn, overleden 12-3-1817 in de ouderdom van 50 jaar, werd geboren te Ronse 7-11-1768.

132) ALGEMEEN.

FRANS VAN DE MERGEL :

SPREUKEN EN GEZEGDEN UIT BRAKEL.

Triverius. Driemaandeljiks tijdschrift van de Heemkring Triverius. - Brakel 1975. Jaargang 5, nr. 4, blz. 12-13. Gestencilleerd. Verantwoordelijke uitgever : Paul Baguet, Dr. de Dryverestraat 26, 9660 Brakel.

Typische spreuken en gezegden die de Brakelaar koerant in de mond heeft, maar die we toch eveneens te horen krijgen te Sint-Martens-Lierde en andere gemeenten uit de Brakelse omgeving. Heeft het algemeen nederlands spreken deze schat aan spreuken en gezegden bij onze jongere **generatie niet in onmin gebracht ?**

133) ALGEMEEN.

FILIP LEMMENS :

REPERTORIUM VAN DE XIXe EEUWSE BIDPRENTJESPORTRETTEN

Vlaamse Stam. Tijdschrift voor Familiegeschiedenis. Maandblad van de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde. 11e Jaargang, nrs 7-8, juli- augustus 1975, blz. 385-388. Twee illustraties. Redaktie-adres : Centrum voor Familiegeschiedenis, Wolstraat 39, 2000 Antwerpen. Drukkerij Cailliau, Oostende.

Bidprentjesportretten van personen uit het Land van Aalst : Van den Bossche Auguste, geboren te Sint-Antelinks 1-12-1817 en overleden te Sint-Lievens-Esse 30-11-1877, gehuwd met Julia De Clippele, provincieraadslid sedert 1848, geneesheer, burgemeester van Sint-Lievens-Esse. Van den Bossche Désiré, geboren te Sint-Antelinks 22-2-1821, aldaar overleden 6-3-1892, burgemeester en provincieraadslid. Van den Bossche Gabrielle, geboren te Sint-Lievens-Esse 3-11-1872, aldaar overleden 5-11-1894, dochter van Augusta en Julia De Clippele. Van den Bossche Honore, geboren te Sint-Antelinks 6-1-1823 en overleden te Ouwegem 10-6-1893, was onderpastoor te Ruien, Denderwindeke, pastoor te Gavere en gedurende 21 jaar pastoor te Ouwegem. Van den Bossche Leonardus, geboren te Etikhove 5-11-1832 en overleden te Ename 29-5-1896, gehuwd met Pharaildis Schautheer, burgemeester van Ename. Van den Bossche Livinus, geboren te Sint-Lievens-Esse 14-11-1790 en aldaar overleden 26-4-1876, burgemeester sedert 1848. Van den Bossche Marie-Therese, geboren te Sint-Antelinks 19-12-1824 en overleden te Aalst 4-9-1897, weduwe van Charles Louis Van der Haegen. Van den Broeck Ludovicus, geboren te Sint-Denijs-Boekel 20-1-1843 en

overleden te Sint-Blasius-Boekel 7-1-1899, gehuwd met Odile Van der Donckt, oud-burgemeester van Ophasselt, schepen van Sint-Blasius-Boekel. Van den Brouck Renilde, geboren te Kerksken 7-6-1857 en aldaar overleden 10-9-1888, dochter van Benedictus en Virginie De Graeve. Van den Bulcke Victoire, geboren te Elst 23-12-1819 en overleden te Etikhove 31-10-1888, gehuwd met Camille Thienpont. Van den Dorpe Dominicus, geboren te Mere 29-9-1816 en aldaar overleden 25-12-1891, oud-schepen, voorzitter van de kerkraad. Vandenhove Emilienne, geboren te Geraardsbergen 27-7-1842 en aldaar overleden 20-11-1900, gehuwd met François De Vos.

id. d. id. nr. 9, september 1975, blz. 491-494. Twee illustraties.

Van den Meersschaut Maria, geboren te Semmerzake 22-4-1845 en overleden te Munte 25-12-1876, gehuwd met Camiel Lippens. Van den Meersschaut Maria Rosalia, geboren te Bottelare 27-1-1798 en aldaar overleden 19-3-1870, weduwe van Karel Verstraeten. Van den Meersschaut Willem, geboren te Bavegem 24-3-1826 en overleden te Dikkelvenne 21-2-1886. Vandenstaepele Flore, geboren te Berchem (Vl.) 21-9-1856 en overleden 19-5-1873. Van den Steene Nathalie, geboren te Nederhasselt 19-10-1837 en overleden te Oultre 21-1-1877, gehuwd met Hippoliet Haelterman. Vanderdonck Octaaf, geboren te Voorde en aldaar overleden 22-3-1875 in de ouderdom van 37 jaar, gehuwd met Maria Van Peteghem.

id. id. id. nr. 10, oktober 1975, blz. 547-550. Twee illustraties.

Van der Eecken Veronica, geboren te Schellebelle 27-10-1808 en overleden te Serskamp 31-3-1871, weduwe van Constantinus De Pauw. Van der Haegen Charles Louis, geboren te Sint-Blasius-Boekel 13-3-1821 en overleden te Aalst 14-7-1897, gehuwd met Sylvie Van den Bossche, geneesheer, provincieraadslid en voorzitter van de kerkraad. Van der Haegen Charlotte, geboren te Zulzeke 26-1-1828 en overleden te Etikhove 29-9-1890 weduwe van Louis Van der Donckt. Van der Linden Hortensia, geboren te Idegem 23-7-1843 en overleden te Herzele 1-7-1878, gehuwd met Julius De Paepe, Van der Maeren Constantinus, geboren te Burst 19-5-1806 en overleden te Bottelare 1-1-1870, onderpastoor te Kwaremont; Lede en pastoor te Bottelare 15-9-1848. Van der Moeren Fransiscus, geboren te Zele 17-11-1838 en aldaar overleden 2-6-1868, was onder meer koadjutor te Ronse en te Elene in 1862.

id. id. id. nr. 11, november 1975. blz. 601-604. Twee illustraties.

Van der Schueren Regina, geboren te Massemen en aldaar overleden 28-11-1881 in de ouderdom van 39 jaar, begijntje op het Hof van Onze Lieve Vrouw te Gent. Van der Straeten Emile, geboren te Gent 26-10-1855 en overleden te Ledeberg 12-7-1893, gehuwd met Marie De Roover. Vanderstraeten Fransiscus, geboren te Gent 13-5-1786 en overleden te Gent 17-7-1868, was onder meer onderpastoor te Melle, werd op 3-4-1848 pastoor-deken van Deinze. Vander Straeten Henri, geboren te Gavere 24-12-1801 en overleden te Asper 13-3-1889, weduwnaar van Sophie Massez. Vanderstraeten Maria, geboren te Dikkelvenne 8-1-1851 en overleden te Roborst 10-10-1891, gehuwd met Felix Van Wittenberghe. Vanderstraeten Paul, geboren te Ename 2-7-1842 en overleden te Asper 21-9-1872, zoon van Desiderius en Theresia Bouvy, gemeenteraadslid van Asper. Vanderstraeten Petrus, geboren te Eine 28-6-1817 en overleden te Mater 17-9-1889, gehuwd met Donatina De Groote, burgemester van Mater. Van de Velde Angelus, geboren te Bottelare en aldaar overleden 5-8-1875 in de ouderdom van 76 jaar, weduwnaar van Judoca Van Damme, geneesheer. Vandevelde Eugenie, geboren te Moortsele 15-4-1792 en overleden te Sint-Lievens-Houtem 2-6-1876, weduwe van Karel Lodewijk Verbrugghen. Van de Velde Eugenie, geboren te Berchem (Vl.) en overleden te Gent 20-2-1882 in ouderdom van 58 jaar, gehuwd met Thomas Picha. Van de Velde Gudula, geboren te Landskouter 8-10-1831 en overleden te Maldegem 25-9-1871, gehuwd met Desire Van Mullem. Van de Velde Marie Antoinette, geboren te Landskouter 29-10-1858 en aldaar overleden 18-2-1880. Van de Velde Octaaf, geboren te Dikkele 22-4-1856 en toevallig overleden te Munkzwalm 16-3-1890, zoon van Vital en Idalie Stevens, burgemeester van Paulatem.

134) ALGEMEEN.

L. DECAVEL. C. VELGHE. P. MAEYAERT :

OUDENAARDE EN DE SCHELDEVALLEI.

40 blz. 37 illustraties. Uitgave van de Gewestelijke Vereniging voor Vreemdelingenverkeer Oudenaarde. 1975. Drukkerij Emka. Prijs : 20 fr. Te bestellen bij V.V.M. Stadhuis, Oudenaarde.

Zeventien landelijke gemeenten ten noorden van Oudenaarde hebben zich op 17 december 1973 verenigd en hebben een Gewestelijke Vereniging voor Vreemdelingenverkeer Oudenaarde opgericht. Deze brochure is dan ook een vrucht van goede samenwerking. De Scheldevallei vanaf Oudenaarde tot aan de poorten van Gent is hier behandeld. De uitgave kan doorgaan als een beknopte gids bij het bezoeken van monumenten en andere bezienswaardigheden te Asper, Huise, Kruishoutem, Melsen, Mullem, Nazareth, Nokere, Ooke, Ouwegem, Semmerzake, Vurste, Wannegem-Lede, Wortegem, Petegem, Zevergem, Zingem. Bevere, Heurne en Eine. Edelare, Ename, Leupegem, Mater, Melden, Neder-Ename, Volkegem en Welden, dorpen uit het Land van Aalst, die met Oudenaarde zijn gefusioneerd, komen ook aan de beurt. De aandacht is vooral gewijd aan de mooie kerken en meubilair. Een handige, maar ook een nuttige uitgave die de toerist dankbaar kan gebruiken. Hoeveel Vlamingen kennen de rustige, schilderachtige Scheldevallei ? Voor de eendagtoerist een buitenkansje !

135) ALGEMEEN.

MEVROUW DE STAERCKE-BOCKSTAEL :

VOLKSGEBRUIKEN EN VOLKVERHALEN UIT HET BRAKELSE.

Triverius. Driemaandelijks tijdschrift van de Heemkring Triverius. Brakel. Jaargang 5, nr. 3, juli 1975, blz. 3-6. Gestencilleerd. Verantwoordelijke uitgever : Paul Baguet, Dr. de Dryverestraat 26, 9660 Brakel.

De reeks sagen loopt hier verder van nr. 45 tot 51. De zegspersonen zijn uit Nederbrakel en Zegelsem. Elke sage is in de gewesttaal opgenomen en in algemeen nederlands omgezet. We hopen dat de auteur er nog veel kan bijeen garen, ze zijn immers kostbare gegevens uit ons verleden die we kost wat kost aan onze nakomelingen moeten kunnen doorgeven.

id. id. id. nr. 4, oktober 1975, blz. 3-5.

De bijdrage citeert de tovenaarssagen die in het Brakelse niet zo talrijk voorkomen, als die over de toverheksen. De vier zegspersonen zijn woonachtig te Zegelsem.

136) ALGEMEEN.

R. NEELS :

BORGBRIEVEN SINT-NIKLAAS.

Vlaamse Stam. Tijdschrift voor Familiegeschiedenis. Maandblad van de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde. 11e Jaargang, nr. 11, november 1975. blz. 595-596. Redaktieadres : Centrum voor Familiegeschiedenis, Wolstraat 39, 2000 Antwerpen. Drukkerij Cailliau, Oostende.

De bijdrage is bedoeld als vervollediging van de lijst borgbrieven in het nummer zes van deze jaargang verschenen. Het zijn gegevens over de borgbrieven van de heerlijkheid Het Beversche op de parochie Sint-Niklaas te Sint-Niklaas. Volgende personen vermelden we in verband met het Land van Aalst : Venneman Adriaan, geboren te Lede, gehuwd met Francke Josina, geboren te Sint-Niklaas, stelt zich op 12-2-1711 borg voor Eeckhoudt Frans; Rotthiers Frederic, geboren te Zottegem,, en te Sint-Niklaas gehuwd, had als borg Adriaan, zoon van Jan en Geerts Joos, zoon van Anthon, woonachtig te Smetlede, dit volgens notarisakte van 25-4-1705 Tissaert Jan geboren te Dendermonde had als borg Ratte Joannes, een inwoner uit Aalst die op 31-7-1700 te Sint-Niklaas een huis verkocht.

137) ALGEMEEN.

FRANS VAN DE MERGEL :

FAMILIEKUNDE. MAAK UW STAMBOOM OP.

Triverius. Driemandelijks tijdschrift van de Heemkring Triverius. Brakel. Jaargang 5, nr. 3, juli 1975. blz. 13-18. Gestencilleerd. Verantwoordelijke uitgever : Paul Baguet, Dr. de Dryverestraat 26 9660 Brakel.

Schrijver heeft uit de parochieregisters - ook klappers of slapers genoemd - alle huwelijken opgediept van de familienaam Van de Mergele tussen 1610 en 1800. Het is zijn bedoeling mogelijke belangstellenden aan te moedigen tot het maken van eigen stamboom. Een klein vraagske : gaat het hier over de parochieregisters van Opbrakel of Nederbrakel ? Was het niet mogelijk bij elke huwelijkspartner de lokaliteit en datum van geboorte te vermelden ? Dat zijn zeer nuttige gegevens. Overigens, de vermelding van de lokaliteit wijst de zoeker de goede richting.

138) ALGEMEEN.

WILFRIED VERLEYEN :

FRANCHOYS LEMMENS, BOSWACHTER VAN AFFLIGEM, STICHTER VAN EEN STUDIEBEURS.

Ascania. Driemaandelijks tijdschrift over Asse, zijn streek en zijn mensen. Jaargang 18, nr. 2, zomer 1975, blz. 33-42. Uitgave van de Heemkring Ascania. Sekretariaat : Flor De Smedt, Mollestraat 5, Asse. Drukkerij : Van Geertruyen, Asse.

Franchoys Lemmens, afkomstig van Balen, was knecht bij de aartsbisschop van Mechelen, tevens abt van Affligem. De auteur geeft nadere details over het leven en over het testament van F. Lemmens. Een en ander met betrekking tot het Land van Aalst komt erin voor. Paulus Grevens, neef van Lemmens, was achtereenvolgens pastoor van Hekelgem (1601-1603) en van Meldert (1606-1616) en van Moorsel (1616-1647). Volgens het testament van F. Lemmens kreeg de kerk van Meldert een erfelijke onkwijtbare rente van vier rijnsgulden. Neef Pauwel Grevens, pastoor van Meldert, ontving verschillende meubels. Zolang hij pastoor van Meldert bleef, mocht hij het nieuw huis «gheheeten den Christiaen» bewonen. De codicil van het testament werd opgesteld door Henricus Calenus, pastoor van Asse en landdeken van het distrikt Aalst, die als notaris optrad. Getuigen hierbij waren : Jacobus Bessens, pastoor van Baardegem en Nicolaus Calenus, een broer van de deken. De studiebeurs van honderd gulden kwam ten goede aan een jongeling uit eigen familie of bij gebreke hiervan uit Balen of Sint-Odenrode, die te Leuven zou studeren. De proost van Affligem en de pastoor van Meldert hadden het recht de bekwaamheid en de geschiktheid van de kandidaat te testen. Op 9 september 1637 overleed F. Lemmens. Hij werd begraven in de kerk van Meldert, bij zijn echtgenote Jacomyn Ten Broeckx. Hun gemeenschappelijke grafsteen ligt nog op het kerkhof te Meldert.

139) ALGEMEEN.

G.F. TANGHE :

PAROCHIEBOEK OF BESCHRIJVING VAN RUISELEDE. PAROCHIEBOEK OF BESCHRIJVING VAN MEULEBEKE. BAND V.

138 en 151 blz. Drukkerij De Scheemaecker - Van Windekens, Brugge 1861. Twee parochieboeken in één band uitgegeven in facsimilé door Familia et Patria. Handzame. 1975. Prijs : 500 fr.

Familia et Patria begon met deze band de heruitgave in facsimilé van de bekende, maar schaars te vinden, honderdjaar oude Parochieboeken van kanunnik G.F. Tanghe uit Brugge. In totaal zal de publikatie twaalf banden

bedragen, wat betekent dat iedere band twee of meer parochieboeken zal omvatten. Geschreven in gemoedelijke taal, en klaar uiteengezet, biedt de auteur een goede kijk op het historisch verleden van de parochies of dorpen of steden. Hij heeft bronnen gebruikt en vermeldt die ook, maar dat betekent nog maar een klein fragment uit de rijkdom van de archivalia die heden ten dage nog op een verwerken wachten. Bekeken in het licht van de tijd van de originele uitgave en van de mogelijkheden van toen, blijven die bescheiden werken toch betrouwbare dokumentatie voor de zoeker of lezer. In het deel over Ruiselede vertelt de auteur over de veldslag van Axpoele rond 1127, plaatsnaam op Ruiselede en Aalter. Sommige schrijvers als de bollandist Ghesquire en J.J. De Smet beweerden dat Axpoele op Mespelare bij Aalst zou liggen. Thange weerlegt die stelling en houdt het voor Ruiselede en Aalter. Het tweede deel, over Meulebeke, geeft de naamlijst van de pastoors. Voor het Land van Aalst kunnen we noteren : Joannes Petrus Platteau, pastoor van Meulebeke van 1815-1843. Geboren te Ternat op 7 september 1766, priester geworden na studies te Leuven, werd hij koadjutor te Burst, deservitor te Borsbeke, Zonnegem en Vlierzele. In 1802 werd hij pastoor van Smetlede, ging dan als pastoor naar Oostende en tenslotte als pastoor naar Meulebeke.

140) ALGEMEEN.

VICTOR MORRE :

DE HERBERGEN IN BEIDE BRAKELS TWEEHONDERD JAAR GELEDEN.

Triverius. Driemaandelijks tijdschrift van de Heemkring Triverius. Brakel. Jaargang 5, nr 3, juli 1975, blz. 9-13. Gestencilleerd. Verantwoordelijke uitgever : Paul Baguet, Dr. de Dryverestraat 26, 9660 Brakel.

In haar geheel is de bijdrage een aanghangsel dat past bij de vorige bijdragen. Het is het edikt van 21 juli 1779 van keizerin Maria-Theresia van Oostenrijk, met de reglementering van de drankgelegenheden; edikt dat van kracht was in heel Vlaanderen. Het Nederlandstalig stuk is in het origineel opgenomen.

141) ALGEMEEN.

J.H. WILLEMS et H. LAMANT :

de CROY

Admorial Français ou Répertoire alphabétique de tous les blasons et notices des familles nobles, patriciennes et bourgeoises de France et des anciens territoires ayant été sous la domination française. Tome VI. 1973, fasc. 1, blz. 30-77, acht illustraties. Drukkerij G. Lelotte, Dison.

Antoine de Croy, zoon van Philippe, graaf van Chimay, ridder van het Gulden Vlies en goeverneur van Quesnoy, overleed in 1556. Hij was voor een tweede maal gehuwd met Anna van der Gracht, dame van Leeuwergem en burggravin van Veurne, dochter van François van der Gracht, ridder, heer van Leeuwergem, hoofdbaljuw van Gent, gehuwd met Antoinette, dame van Stavele, burggravin van Veurne. Hun dochter Anne de Croy, dame van Leeuwergem huwde met Martin de Hornes, heer van Gaasbeek. Jacques de Croy, heer van Sempy, Tours - sur Marne en Sluis, was eerst gehuwd met Anna de Hennin, vrouwe van Fontaine, enige dochter en erfgename van Boudewijn de Hennin, elfde van die naam, heer van Fontaine en van Jossine de Gavere, vrouwe van Schorisse. Jacques de Croy herhuwde op 25-2-1538 met Anne de Hornes, vrouwe van Ledeberg en Pamele. Deze uitgebreide genealogie loopt nog verder in de Armorial Francais, tome VI; 1974, fasc. 2, blz. 85-121 met 21 illustraties. Daar noteren we nog princes Elisabeth de Merode, geboren te Eversberg 9-4-1934, ze huwde op 7-7-1955 te Rome met Henri de Potter d'Indoye, schildknaap, burgemeester van Melle, geboren te Melle 4-6-1903. Princes Elisabeth is de dochter van Son Altesse Serenissime Marie-Claire, princes de Croy, die huwde met prins Amaury de Merode.

142) ALGEMEEN.

VALEER WAUTERS :

OUDENAARDE SCHELDESTAD EN POORT DER VLAAMSE ARDENNEN.

Levend Land. Maandblad vor de Landelijke Gilden van de Belgische Boerenhond. Jaargang 4, augustus-september 1975, nrs. 8-9, blz. 18-19. Twee illustraties. Drukkerij Altiora, Averbode.

Bondige beschrijving van de oudste en mooiste gebouwen van Oudenaarde zoals de Sint-Walburgakerk en het stadhuis. Verder is nog aandacht besteed aan de Pamelekerk, de kerk van Leupegem, van Edelare en Ename. Buiten de stad wenkt de Zwalmvallei. Wanneer een bijdrage over de Zwalmvallei ?

143) ALGEMEEN.

COLONEL A. de LANNOY :

L'ORIGINE BELGE DES LANNOY FAISANT PARTIE DE LA NOBLESSE DES PAYS-BAS.

Le Parchemin. Bulletin bimestriel édité par l'Association sans but lucratif Office Généalogique et Heraldique de Belgique. XXIIe serie, nr. 179, sept. oct. 1975, blz. 263-271. Secretaire et rédaction : Harmignies, rue Martin Lindekens 57, 1150 Bruxelles.

Jacques Arnold Henri de Lannoy, in 1734 te Doornik geboren en in 1823 overleden werd, evenzo zijn afstammelingen, bij koninklijk besluit van 20 februari 1616 in de Nederlandse Adel opgenomen. Hij mocht het wapen van zijn voorouders voeren. De genealogie van deze familie verscheen in het Nederlands Adelboek van 1915, waarin vermeld staat dat de afstamming begint met Martin de Lannoy, geboren rond 1555. De familie heeft hetzelfde wapenschild als de graven de Lannoy in Belgie; toch is nog niet het verband tussen beide families gevonden. De auteur citeert hier de afstamming van Martin de Lannoy en begint met de 15e eeuw en tracht te bewijzen dat de beide de Lannoy tot een en dezelfde familie behoren. Voor wat het Land van Aalst betreft, onderlijnen we : Jean de Lannoy, geboren rond 1420 of 1425, was gehuwd met een demoiselle van der Brugghen, ook genoemd du Pont, dochter van Jacques en Lysbette van Reynghersvliete. van der Brugghen was van Ronse en als Ronsenaar kocht hij op 8 juli 1441 het poorterschap van Aalst. Jean de Lannoy, geboren te Velaines in 1440 en 1445 overleed rond 1507. Hij bezat goederen, ondermeer te Ronse en Berchem-Oudenaarde. Op 14 februari 1467 kocht hij het poorterschap van Pamele. Jean de Lannoy, geboren rond 1465 en overleden in 1509 of 1510 huwde rond 1485 Hermine de Cubbere, dochter van Karel en Maria de Hont, erfgename van de goederen op Hoogdeurne te Ronse.

144) ALGEMEEN.

R. VANBUTSELE :

DE VLAAMSE ARDENNEN.

Bij de Haard. Maandblad K.V.L.V. Leuven, nr 9, september 1975, blz. 14-15. Vier illustraties. Uitgever : Econ. Belgische Boerenbond Leuven. Drukkerij Altiora, Averbode.

De titel van de bijdrage mag ons niet misleiden. Slechts het westelijk deel van de Vlaamse Ardennen, namelijk het gebied dat ligt tussen Ronse, Oudenaarde en Schorisse is onder de loupe genomen. Hier ontmoeten we Ronse, Nukerke, Etikhove, Maarke-Kerkem, Schorisse, Kluisbergen, Zulzeke, Kwaremont, Berchem en Ruien. Het geheel vormt een goed stuk geschiedenis van die streek. Even een kleine opmerking. De auteur vertelt ons dat de spoortunnel onder de Spichtenberg de enige tunnel zou zijn in het Vlaamse land. Die tunnel verbindt Ronse met de Scheldevallei,

is 450 meter lang en werd aangelegd in 1862-1863. Maar Oost-Vlaanderen kent nog een tunnel, namelijk onder de Buisemont te Geraardsbergen, spoorlijn Geraardsbergen-Edingen. Zorgt schrijver bij gelegenheid voor een bijdrage over de oostelijke kant van de Vlaamse Ardennen ? Nederbrakel, Opbrakel, Sint-Maria-Oudenhove, Sint-Maria-Lierde en Sint-Martens-Lierde, Parike, Deftinge en bizonder Geraardsbergen bieden daar goede stof voor. Ook die kant van de Vlaamse Ardennen is rijk aan geschiedenis. bezit monumenten en kunstschatten en bizonder mooi en lief natuurschoon.

145) ALGEMEEN.

FR. NACKAERTS :

OPENLUCHTKRUISEN IN VLAANDEREN.

Het Teken. Maandblad uitgegeven door de paters Passionisten. Jaargang 48, nr 2, juli-augustus 1975, blz. 58-62. Twee illustraties. Hoofdredaktie : Ernest Henau, Mechelsesteenweg 92, 1970 Wezembeek-Oppem.

Kruisen in het Land van Aalst : het kruis op de Toep te Nederbrakel, naast de Sint-Jozefskapel met een gedenkplaat van de gesneuvelde soldaten en opgeeisten uit de oorlog 1914-1918; het kruis tegen de koorgevel van de Sint-Amanduskerk te Schendelbeke; met gedenkplaat S.H. Matthijs, belijder te Wezel, pastoor. Hij was pastoor van Schendelbeke, hij behoorde tot het aantal seminaristen van Gent die door Napoleon in 1813 naar Wezel in Duitsland werden overgebracht; het stenen kruis op de hoeve van Ghisleen De Temmerman te Sint-Denijs-Boekel, het dateert van 1715; het oorlogsmonument 14-18 aan de kerk te Sint-Lievens-Houtem; het opgegraven kruis te Vlierzele op de Uilendries dat dateert van 1774.
id. id. id. nr 5, november 1975, blz. 157-160. Twee illustraties.
Het arduinen kruis langs de weg Aalst-Oudenaarde te Elene-Zottegem, opgericht op de plaats waar op 30 juli 1934 graaf Ferdinand de Lichtervelde stierf; het stenen kruis tegen de zijgevel van het huis nr 187 aan de splitsing van de weg naar Edingen en de Halleweg te Geraardsbergen, opgericht ter nagedachtenis van Philippus Poelman daar overleden in 1807; het opgegraven arduinen kruis in 1973 te Pollare terug opgericht voor Fransiscus Demoyer, geboren te Geraardsbergen 14-2-1802, wonend te Zandbergen en op 24 december 1844 schielijk overleden te Pollare; het arduinen boomkruis in het veld dichtbij het centrum van Sint-Martens- Lierde, opgericht ter nagedachtenis van pastoor Hoste, op die plaats doodgevallen op 21 juli 1932.

146) ALGEMEEN.

BELGIE. KATHEDRALEN EN STADHUIZEN.

40 blz. 15 illustraties. Uitgave van het Commissariaat-Generaal voor Toerisme, Centraal Station, 1000 Brussel. 1975. Drukkerij Goossens, Brussel.

Een degelijke brochure, uitgegeven als bijdrage tot het Europees Jaar voor het Bouwkundig Erfgoed. Uit de vele honderde, bezienswaardige stadhuizen, belforten, katedralen en kerken, hebben de samenstellers een keuze gedaan, wat zeggen wil dat een groot aantal monumenten niet in aanmerking zijn gekomen. Bij elke kerk of stadhuis, die hier zijn opgenomen, zijn enige lijnen historiek en bouwkundige gegevens vermeld, mede ook ten dienste en ten nutte van de toerist, de nren van bezoek en toegangsprijs. Het Land van Aalst is vertegenwoordigd met de Sint-Maritnuskerk, het belfort en schepenhuis van Aalst, met Onze Lieve Vrouwkerk van Ninove en de Sint-Hermeskerk van Ronse.

147) ALGEMEEN

M. VAN GENT :

DE PLECHTIGE INTREDE VAN DE MARKGRAAF VAN PRIE TE GENT OP 18 OKTOBER 1717.

Ghendtsche Tydinghen. Tweemaandelijks tijdschrift van de Heemkundige en Historische Kring Gent. 4e Jaargang, nr 5, september 1975, blz. 185-191. Twee illustraties. Redaktie : Sint-Lievensdoorgang 1 - 9000 Gent.

De verdragen van Utrecht (1713) en van Rastadt (1714) brachten onze gewesten opnieuw onder Oostenrijks bestuur. De markgraaf van Prié, gevolmachtigd minister voor ons land had de volmacht van Karel VI van Oostenrijk om in zijn naam de eed af te leggen en de eerbewijzen van de Zuidelijke Nederlanden in ontvangst te nemen. Op 18 oktober deed hij zijn intrede te Gent. In de stoet die de markgraaf tegemoet trok waren ook de abten van Ename en Geraardsbergen aanwezig.

148) ALGEMEEN.

J.H. WILLEMS et H. LAMANT :

de CROMBEEN.

Armorial Français ou Répertoire alphabétique de tous les blasons et notices des familles nobles, patriciennes et bourgeoises de France et des anciens territoires ayant été sous la domination française. Tome V. 1973, fasc. 2, blz. 118-121. Een illustratie. Drukkerij G. Lelotte, Dison.

Ignace-Bernard de Crombeen, schepen van Geraardsbergen, hoofdbaljuw van het Land en baronie Boelare, in 1800 te Aalst verleden, was in eerste huwelijk gehuwd met Anne-Catharine Delporte en in tweede huwelijk met Angeline De Smet, overleden te Aalst in juni 1800; Ignace de Crombeen, zoon van Ignace, Nicolas, Bernard de Crombeen, heer van Male, geboren te Menen in 1758 en te Gent overleden op 10 mei 1799, huwde op 26 november 1783 te Aalst met Angeline De Smet, te Aalst geboren in 1760; hun dochter Eugenie-Xaviere-Angelique, geboren op 15 november 1784 en 1 April te Brussel overleden huwde op 26 februari 1810 met Alexander de Clippele d'Olmen, geboren te Aalst op 6 december 1786 en overleden te Aalst op 17 mei 1841. Jacques - Jean-Nepomucene de Crombeen, heer van Terbeke. huwde met Barbara-Jossine-Caroline-Marie-Ghislaine Terlinden, geboren op 1 april 1733 en overleden te Aalst op 3 juli 1760. Leonce-Jacques -Marie-Ghislain de Crombeen werd geboren te Aalst op 8 mei 1826.

149) ALGEMEEN.

D'HOOGE en A. JANSSENS :

1875-1975. GEMEENTELIJKE VRIJWILLIGE BRANDWEER NEVELE 100 JAAR. **Berichtenblad van de Heemkundige Kring het Land van Nevele. Extra-aflevering, juni 1975, 64 blz. 30 illustraties. Redaktiesekretaris : J. Luyssaert, Veldestraat 8, 9841 Merendree.**

De brandweer van Nevele vierde haar honderdjarig bestaan. Bij die gelegenheid verscheen deze brochure. Onder de bevelhebbers van het korps onderlijnen we er twee : van 1885 tot 1912 was te Nevele kapitein van de brandweer : Hector Sadones. geboren te Geraardsbergen op 9 oktober 1854, in 1912 vertrok hij naar Gent; van 1942 tot 1949 was onderluitenant bevelhebber : Roger De Geetere, geboren te Nevele op 6 april 1920 en overleden te Erembodegem op 9 juni 1967.

150) AALST.

LA MASQUE DANS LA TRADITION EUROPEENNE; EXPOSITION ORGANISE DU 13 JUIN AU 6 OCTOBRE 1975 AU MUSEE INTERNATIONAL DU CARNAVAL ET DU MASQUE A BINCHE CATALOGUE REDIGE SOUS LA DIRECTION DE SAMUEL GLOTZ.

Ministère de la Culture Française et Ministère de la Culture Néerlandaise, Province de Hainaut et Ville de Binche. XXI - 474 blz. 158 illustraties. 1975. Drukkerij-Uitgeverij Veys, 8880 Tielt.

Het lijvig werk verscheen ter gelegenheid van de tentoonstelling van het masker in Europa, die we konden bezichtigen in het internationaal Museum van het Karnaval en het Masker te Binche van de 13 juni tot 6 oktober. Het boek is samengesteld uit twee grote delen : Het eerste handelt over het ontstaan en de betekenis van het karnaval en het masker in Europa : Italie, Spanje, Portugal, Roemenie, Frankrijk, Finland, Ierland, Bulgarije, Yougoslavie, Tschecoslovakije, Polen, Hongarije, Turkije, Zwitserland, Duitsland, Oostenrijk en Belgie. Aan elk van deze landen is een apart hoofdstuk besteed. Het tweede deel, de eigenlijke katalogus van de maskers, geeft per land de vele soorten maskers of afbeeldingen van maskers die tentoon lagen. Ons land is vertegenwoordigd door enkele steden waar het karnaval geschiedenis heeft gemaakt en het nog doet. Zo onder meer Aalst. Volgens de auteur kent Aalst een karnaval dat geaktualiseerd is. Een ritueel zoals in andere karnavalstoeten te lande is in Aalst niet te bespeuren. Het karnaval van Aalst is sedert jaren uitgegroeid tot een warm volksfeest, tot een uitspatting van levensvreugde. Het Ros Ballatum en de Aalsterse Gillen zijn onafscheidbaar met de karnavalstoet verbonden. Een fijnverzorgde uitgave die de drukker-uitgever Veys tot ere strekt. Een degelijk naslagwerk voor elke belangstellende die een zwak heeft voor het karnaval, en zijn geschiedenis. Mogen we langs deze weg onze lezers attent maken op een nieuw boek over karnaval Aalst det onlangs verschenen is. Bij dezelfde uitgever Veys nwam van de pers «Aalst Karnaval», 300 bladzijden, met 80 illustraties, waaronder tien in kleur. Het is het jongste werk van Jos Ghysens, uit Aalst en medewerkers.

151) AALST.

RENE MEURANT :

't ROS BEYAERD MAEKT ZIJN RONDE IN DE STADT VAN DENDERMONDE.

Gemeentekrediet van Belgie. Driemaandelijks tijdschrift, 29e jaar nr. 114, oktober 1975, blz. 239-266. 34 illustraties. Uitgave Gemeentekrediet van Belgie, Pachecolaan 44, Brussel.

In de uitvoerige historische studie over de eeuwenoude ommegang van Dendermonde komt een tabel voor van de oude vermeldingen van plaatsen waar processiespelen met het Ros Beiaard uitgingen. Onder de negentien vermelde lokaliteiten figureert Aalst. In 1497 kende Aalst het processiespel met wijmen monsters, het gegeven is gehaald uit een wereldsage : Ros Beiaard, en in 1424 werden de gegevens gehaald uit de legenda aurea : Draak.

152) AALST.

J. VAN GENT :

HET GROOT SCHIETSPEL TE GENT IN 1498.

Ghendtsche Tydinghen. Tweemaandelijks tijdschrift van de Heemkundige en Historische Kring Gent. 4e Jaargang, nr. 5, september 1975. blz. 177-182. Twee illustraties. Redaktie : Sint-Lievensdoorgang 1, 9000 Gent.

Aan de hand van «Die Coronycke van Vlaendren» en «Excellente Coronicke» schetst schrijver het landjuweel van de kruisboogschutters van de

Sint-Jorisgilde te Gent. Te water en te lande kwamen de schutters aan, uit vele steden van Vlaanderen, Brabant, Henegouwen en Artois. De schuttersgilde van Aalst nam er ook deel aan. Filips de Schone woonde de feestelijkheden bij.

153) AALST.

ANDRE DE WALQUE :

JANSSENS de VAREBEKE.

Le Parchemin. Bulletin bimestriel édité par l'Association sans but lucratif. Office Généalogique et Heraldique de Belgique. XXIIe serie, nr 180, novembre-decembre 1975. blz. 380-381. Secretaire et redaction : Harmignies, rue Martin Lindekens 57, 1150 Bruxelles.

In de vaste rubriek Réponses schrijft de auteur enkele genealogische details betreffende de familie Janssens de Varebeke, die verwant is met de familie Janssens de Bisthoven. De tak Varebeke is ontstaan door Jean II, (1769-1820). Op 20 december 1912 kregen zijn afstammelingen het recht bij de naam Janssens deze van Varebeke te voegen. Op 26 maart 1938 werden enkele onder hen in de adelstand opgenomen. Alphonse J.M. Janssens, geboren 16 oktober 1841 en overleden te Luzerne op 1 september 1906 huwde te Aalst op 28 augustus 1872 met Colette Petronelle M. de Schrijver, dochter van Isidoor en M. Bernardine van der Heyden, geboren te Aalst 24 februari 1846 en overleden 9 oktober 1903.

154) ENAME.

SINT-MICHIELSKATHEDRAAL. KUNST EN GESCHIEDENIS. TENTOONSTELLING INGERICHT IN DE SINT-MICHIELSKATHEDRAAL TE BRUSSEL.

9-VIII-1975 - 15-X-1975.

232 blz. en 25 blz. illustraties, waarvan één in kleur. Brussel 1975. Drukkerij-Uitgeverij Veys, 8880 Tielt. ... .

Het eerste gedeelte van de kataloog is gewijd aan verschillende onderwerpen betreffende de katedraal : Het ontstaan van de Sint-Michielsparochie, door J. Verbesselt; Kort overzicht van de geschiedenis van het kapittel van Sint-Michiel, door W.M. Gauwen; Bondig overzicht van de bouwconstructie, door D. Coupé naar P. Lefevre; De westbouw van de oude romaanse collegiale kerk van Sint-Michiels en Sint-Goedele en de eerste kunst te Brussel, door J.Cl. Ghislain; Modenatuur, door D. Coupé; De Sint-Michielskathedraal, voormalige collegiale kerk Sint-Goedele, door J. de Borchgrave d'Altena;. Volgt dan de eigenlijke katalogus. Worden achtereenvolgens uitvoerig besproken : de zegels, ikonografie, schilderkunst, glasramen, wandtapijten, beeldhouwkunst en meubilair, kant, textiel, edelsmeedwerk. Slechts een detail in verband met het Land van Aalst : het schilderij : Jonathas wordt vermoord in aanwezigheid van zijn zoon, werk van Jan van der Heyden, werd aan Sint-Michiel geschonken door Laurent de Reyngodt, abt van de abdij Ename.

155) EREMBODEGEM.

A.T. VAN BIERVLIET :

ONZE KWARTIERSTAAT. DOM MODEST VAN ASSCHE, ABT DER SINT-PIETERSABDIJ VAN STEENBRUGGE. (EREMBODEGEM 1891 - BRUGGE 1945)

Vlaamse Stam. Tijdschrift voor Familiegeschiedenis. Maandblad van de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde. 11e Jaargang, nr 10, oktober 1975, blz. 531-536. Een illustratie. Redaktieadres : Centrum voor Familiegeschiedenis, Wolstraat 39, 2000 Antwerpen. Drukkerij Cailliau, Oostende.

De auteur, benediktijn van dezelfde Sint-Pietersabdij van Steenbrugge, heeft bij de stamboom van de abt een uitgebreide biografie van de abt

gevoegd. Hij belicht zijn vele aktiviteiten, onder meer in het liturgische leven. Abt Van Assche staat ook als schrijver bekend. Deze aktieve monnik en prelaat kende een tragisch levenseinde. Hij is het slachtoffer geworden van zijn grenzeloze goedheid voor de evenmens.

156) GENTBRUGGE.

GERARD WAEYTENS :

BEELDEN UIT MIJN KINDERJAREN. KINDERSPELEN.

Heemkundig Genootschap Land van Rode. Driemaandelijks tijdschrift, november 1975. Gestencilleerd, zonder bladzijdenummering. Verantwoordelijke uitgever : G. Waeytens, Jozef Vandermeulenstraat 42, Gentbrugge.

Een gelukkig idee van de auteur de kinderspelen met bijhorende rijmpjes uit het Gentbrugse voor het totaal verdwijnen te redden. Wanneer zetten andere heemkundigen zich aan het werk om de kinderrijmpjes van nog zoveel dorpen door publikaties bij onze medemensen levend te houden ? Worden die niet opgetekend, voor eeuwig zijn ze uit ons volk verdwenen.

157) GENTBRUGGE.

GERARD WAEYTENS. WALTER PATOOR. RICHARD VAN DAMME :

GESCHIEDENIS VAN GENTBRUGGE. WAT BETEKENT DE NAAM GENTBRUGGE EN VAN WAAR KOMT HIJ ?

Heemkundig Genootschap Land van Rode. Driemaandelijks tijdschrift, november 1975. Gestencilleerd, zonder bladzijdenummering. Verantwoordelijke uitgever : G. Waeytens, Jozef Vandermeulenstraat 42, Gentbrugge.

Omzeggens een onoplosbaar zoeken naar de betekenis van de naam Gentbrugge. Uit het taalkundig en historisch materiaal tracht schrijver een zekere uitweg te vinden. Nochtans, besluit hij, de waarheid willende dienen, erkennen we dat bovenstaande redenering slechts een loutere veronderstelling is. Hij wacht dan ook de uitslag af van de geleerden, die zich met de naam van Gent of Ganda bezig houden.

158) GENTBRUGGE.

WALTER PATOOR :

ONS GENTBRUGS GEMEENTEWAPEN.

Heemkundig Genootschap Land van Rode. Driemaandelijks tijdschrift, september 1975. Gestencilleerd, zonder bladzijdenummering. Verantwoordelijke uitgever : G. Waeytens, Jozef Vandermeulenstraat 42, Gentbrugge....

Net als het gegaan is met andere gemeentewapens kent het gemeentewapen van Gentbrugge een lange weg in zijn geschiedenis. Na een uiteenzetting van de heraldiek, vertelt de auteur de wordingsgeschiedenis van het gemeentewapen van Gentbrugge.

159) HERZELE.

BERTEN DE KEYZER :

NIEUW LEVEN VOOR DE BURCHT VAN HERZELE.

Toerisme in Oost-Vlaanderen. Federatie voor Toerisme in Oost-Vlaanderen. 24e Jaargang. nr 3, mei-juni 1975, blz. 65-67. Drie illustraties. Redaktie en beheer : Koningin Maria-Hendrikaplein 27, 9000 Gent. Drukkerij . L. Vanmelle, Mariakerke-Gent.

In 1579 is het kasteel van Herzele door de Spaanse kanonnen verwoest. De toren echter bleef gespaard. Vervallen door de tand des tijds leek zijn einde nabij. Onlangs is de toren totaal gerestaureerd. dank zij de zorgen

van de gemeente Herzele. Ook is een aanvang gemaakt met de opgravingen van de grondvesten van het oude kasteel. Op het einde van zijn betoog weidt de auteur nog uit over de molenfeesten van Herzele.

160) HOFSTADE.

J.H. WILLEMS et H. LAMANT :

de CROMBRUGGHE de PICQUENDAELE.

Armorial Français ou Répertoire alphabetique de tous les blasons et notices des familles nobles, patriciennes et bourgeoises de France et des anciens territoires ayant été sous la domination française. Tome V. 1973, fasc. 2, blz. 150-158. Drukkerij G. Lelotte, Dison. ... ...

Barones Myriam de Crombrugghe de Picquendaele. geboren te Brugge 14 maart 1935, huwde op 19 juni 1964 met André de Clippele, geboren te Hofstade bij Aalst de 31 januari 1935.

161) MERE.

JULIEN DE VUYST :

BINDERSPRAKTIJKEN TE MERE.

Mededelingen van de Heemkundige Kring van Mere. Driemaandelijks tijdschrift. Jaargang XV, nr 3, juli 1975, blz. 21-23. Redaktie en beheer : Alb. D'Hoker, Korte Steenstraat 9, Mere.

Relaas van moord en overvallen op het einde van de 18e eeuw, gepleegd door benden, die men de binders van Vlaanderen noemde. De opdrachtgevers van die benden waren doorgaans geen arme lieden. Ook ene zekere notaris Vosselaer kwam daarvoor in aanmerking, zoals het relaas dit vertelt.

162) MERE.

ALB. D'HOKER :

J.B. GOYNAUT BOUWDE EEN ORGEL VOOR DE KERK VAN MERE. (1763-1765)

Mededelingen van de Heemkundige Kring van Mere. Driemaandelijks tijdschrift. Jaargang XV. nr 4, oktober 1975, blz. 29-34. en illustratie. Redaktie en beheer : Alb. D'Hoker, Korte Steenstraat 9, Mere.

Schrijver stelt het kontrakt voor dat Goynaut in 1764 ondertekende voor het bouwen van een orgel in de kerk van Mere. Uit het gedepouilleerd archief in verband met dit orgel, kwam een belangrijk detail naar voor, namelijk dat het kontrakt handelde over een instrumentje met één klavier. Van deze Brusselse orgelbouwer Goynaut zijn maar tot op heden vijf kontrakten gekend. Bij de vergroting van de kerk van Mere en de verplaatsing van het orgel in 1852 is aan het orgel van Goynaut verandering aan gebracht door orgelbouwer P.H. Anneessens van Ninove. In 1923 deed orgelbouwer Daem van Appelterre terug veranderingen aan het orgel.

163) NEDERBRAKEL.

FRANS DE MERGEL :

FAMILIENAMEN TE NEDERBRAKEL IN HET JAAR 1794.

Triverius. Driemaandelijks tijdschrift van de Heemkring Triverius. Brakel. Jaargang 5. nr 3, juli 1975, blz. 13-14. Gestencilleerd. Verantwoordelijke uitgever : Paul Baguet, Dr. de Dryverestraat 26, 9660 Brakel. ... ...

De slotbijdrage geeft de familienamen van de tiende en elfde wijk, dus omzeggens het heel noorderlijk deel van de Valkenberg.

164) NEDERHASSELT.

DE JEUGDIGE ZANGGROEP UIT ZUID-PAJOTTENLAND . HADOKOOR - HADOSINGERS.

Het Oude Land van Edingen en omliggende. Tijdschrift van de Gewestelijke Kring voor Oudheidkunde, Geschiedenis en Heemkunde van Zuid-Pajottenland. Jaargang III, nr 3, september 1975, blz. 177 - 192. 23 illustraties. Redaktieadres : Pater August Roeykens, Kapucijnenstraat 5, 1390 Edingen. Drukkerij-Uitgeverij Veys, 8880 Tielt.

Het gemengd jongerenkoor in 1968 ontstaan uit het beoefenen van de kerkzang, heeft sedertdien zich opgewerkt tot een der meest aktieve en diepkunstige koren in Vlaanderen. De familie Viaene ligt daar aan de grondslag van. Dit koor trad met een veelstemmige mis op te Nederhasselt ter gelegenheid van de eeuwfeestherdenking van de Onze Lievevrouwkapel aldaar. De zang en het musiceren van de groep bracht het koor, niet alleen in het binnenland, maar ook in het buitenland, in de kijker.

165) OOMBERGEN.

JEAN-PIERRE TYTGAT :

GENEALOGISCHE STUKKEN IN HET ARCHIEF VAN DE KAPUCIJNEN. (II).

Vlaamse Stam. Tijdschrift voor Familiegeschiedenis. Maandblad van de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde. 11e Jaargang, nr 10, oktober 1975. blz. 537-546. Redaktieadres : Centrum voor Familiegeschiedenis, Wolstraat 39, 2000 Antwerpen. Drukkerij Cailliau. Oostende.

Onder meer citeert de auteur de «Blaffaard» - betekent register - van de heerlijkheid Oombergen. «Dit is het renteboek van de heerlycke renten der prochie ende burghgrayve van oombergen toebehoorende Mher Charles florent idisbalde de preudhomme Dhailly burggrave van Nieuport oomberghe Sinte-lievens essche ende schooneberghe Burggracht etc. Baron van poucques etc. vernieut ende geschreven inde jaeren 1754, 1755, 1756, 1757, 1758, 1759 ende 1760 by pieter frans van den Bossche actueelen ontfangher». Het stuk telt 199 folio's.

166) OPBRAKEL.

VICTOR MORRE :

DE HOORNVEETELLING VAN 1772 TE OPBRAKEL.

Triverius. Driemaandelijks tijdschrift van de Heemkring Triverius. Brakel. Jaarang 5, nr 3, juli 1975. blz. 6-9. Gestencilleerd. Verantwoordelijke uitgever : Paul Baguet, Dr. de Dryverestraat 26, 9660 Brakel.

De reeks loopt hier verder met de hoornveetelling op de wijken : Huystraete, Beneden den Boterhoek, de Meulestraete, de Swalmstraete en Boskouter. Deze laatst genoemde wijk gaat in vervolg voort in nummer 4, blz. 5-7 van dit tijdschrift, mede met het gehuchte ter Hellen.

167) OPBRAKEL.

VICTOR MORRE :

HERBERGEN MET EEN BENAMING TE OPBRAKEL VOOR 1914.

Triverius. Driemaandelijks tijdschrift van de Heemkring Triverius. Brakel. Jaargang 5, nr 4, oktober 1975. blz. 7-12. Gestencilleerd. Verantwoordelijke uitgever : Paul Baguet, Dr. de Dryverestraat 26, 9660 Brakel.

Het gaat hier over een aantal herbergen met een benaming of uithangbord, waarvan enkele, alhoewel ze zeer oud zijn, niet voorkomen op de lijst van de telling anno 1779. Van al die herbergen wordt geen enkele meer uit-

gebaat; ofwel zijn ze verdwenen, ofwel verbouwd. Schrijver laat de talrijke cafe's en estaminets buiten beschouwing. De bijdrage citeert twintig herbergen met benaming, met een brokje geschiedenis en de ligging in de prochie. In 1914 telde Opbrakel ongeveer veertig herbergen. Heden ten dage zijn er nog vijf in leven. En 't is ruim genoeg, zegt de auteur. Wat iedereen wel kan beamen.

168) OPBRAKEL.

B.D.K. :

HET BRAKELBOS : ONUITPUTTELIJKE SCHOONHEID.

Toerisme in Oost-Vlaanderen. Federatie voor Toerisme in Oost-Vlaanderen. 24e Jaargang, nr. 4, juli-augustus 1975, blz. 86-87 en illustratie, Redaktie en beheer : Koningin Maria-Hendrikaplein 27, 9000 Gent. Drukkerij : L. Vanmelle, Mariakerke-Gent.

In zijn beschrijving van het Brakelbos heeft de auteur de hoofdgedachten verwerkt, die vervat liggen in het Dossier Brakelbos van Sylvain De Lange. Deze laatste heeft zoveel gepubliceerd over het Brakelbos en doet het nog, om de publieke opinie blijvend te vestigen op het behoud van dit stuk paradijs in onze Vlaamse Ardennen.

169) SINT-MARIA-OUDENHOVE.

SENTE MARIENHOVE, WAT IS ER VAN DE NACHT ? OVER DE GESCHIEDENIS VAN SINT-MARIA-OUDENHOVE.

Gestencilleerde uitgave. 24 blz. 6 illustraties. Sint-Maria-Oudenhove. Jaarwende 1972-1973.

Bedoeling van de stellers is een stimulans te willen zijn opdat eens mensen met nog meer kunde en wetenschappelijke kennis het verleden van «Sente Marienhove» voor velen zullen ontleden en te boek stellen. Zo luidt de aanhef van de brochure die uit drie hoofdstukken bestaat : achtergronden uit geschiedenis-, wapen- en zegelkunde, plaatsnaamkunde en kartografie, door Chris Vandenholen; merkwaardige gebouwen in Sint-Maria-Oudenhove, door Chris Vanderholen en Freddy Kint en tenslotte wetenswaardigheden en bizonderheden, door Jozef Schollaert. Mogen we even wijzen op een kleine onnauwkeurigheid ? Sint-Maria-Lierde heeft als patrones niet Onze Lieve Vrouw, maar wel de Heilige Maria Magdalena. Een goede inzet om de belangstelling voor de geschiedenis van Sint-Maria-Oudenhove bij de bevolking wakker te schudden. Wanneer krijgen we nog iets over Sint-Maria-Oudenhove te lezen ?

170) TERALFENE.

EUGEEN VANDEN BROECK en BERT VAN KERCKHOVE :

DE HOPPEROUTE.

Brabant. Tweemaandelijks tijdschrift van de Toeristische Federatie. Brussel. nr 3, 1975, blz. 51-58. 14 illustraties. Hoofdredakteur : Hervé La Barthe.

Het voortreffelijk tijdschrift biedt regelmatig de lezers een goed gedokumenteerde route in het Brabantse aan, met prachtige foto's en boeiend geschreven. Zo het geval met de Hopperoute, die eveneens een deel van het Oude Land van Aalst aandoet : namelijk Teralfene, dorp dat behoorde bij de meierij Erembodegem, waar tot op de dag van vandaag de hoppeteelt in leven blijft.

171) VELZEKE.

L. VAN DURME :

EEN BEZOEK AAN HET GALLO-ROMEINS MUSEUM TE ZOTTEGEM - VELZEKE.

Toerisme in Oost-Vlaanderen. Federatie voor Toerisme in Oost-Vlaanderen. 24e Jaargang, nr 3, mei-juni 1975; blz. 68-71. Tien illustraties. Redaktie en beheer : Koningin Maria-Hendrikaplein 27, 9000 Gent. Drukkerij : L. Van-Melle, Mariakerke-Gent.

Velzeke bezit wel een niet te onderschatten faam in ons oudheidkundig verleden. In de loop der tijden zijn vooral bronzen beeldjes en romeinse munten bovengehaald. Evenzo Merovingisch aardewerk. De meeste eksemplaren gingen echter in private handen of in musea. Om daar paal en perk aan te stellen werd op 15 november 1972 te Velzeke het Gallo-Romeins Museum geopend om de vondsten ter plaatse te bewaren. De auteur weidt eveneens uit over de romeinse wegen te Velzeke. Volgens Drs. Rogge zou enkel de romeinse heirweg Keulen-Bonen aan zee (Boulogne-sur-mer) door Velzeke gegaan zijn en vormde dientengevolge een baandorp. De andere romeinse weg : Bavai-Gent passeerde westwaarts Velzeke, in de buurt van Munkzwalm. Velzeke zou dus geen kruispunt van romeinse heirwegen geweest zijn zoals het onlangs werd beweerd.

172) ZEGELSEM.

G.F. TANGHE :

PAROCHIEBOEK OF BESCHRYVING VAN ICHTEGEM. LEVEN VAN DEN H. MARTINUS BISSCHOP VAN TOURS EN PATROON VAN COUCKELAERE GEVOLGD DOOR DE BESCHRYVING DEZER PAROCHIE. PAROCHIEBOEK OF BESCHRYVING VAN WERKEN. AANHANGSEL : BOVEKERKE, CLERCKEN, THOUROUT. BAND VIII.

109 blz. - 209 blz. - 64 blz. aanhangsel : 19 blz. Drukkerij De Scheemaecker-Van Windekens, Brugge, 1863; Drukkerij De Schryver-Van Haecke, Brugge 1858; Drukkerij De Scheemaecker-Van Windekens, Brugge 1861. Aanhangsel ontleed aan de Standaerd van Vlaenderen (1851). In één band uitgegeven in facsimilé door Familia et Patria, Handzame, 1975. Prijs : 500 fr.

Uit de naamrol van de onderpastoors van Ichtegem ekserperen we : Joannes Frans Desmet, geboren te Westrozebeke, was twee jaar onderpastoor te Ichtegem en is in 1818 overleden als pastoor van Zegelsem.

173) ZOTTEGEM.

EMILE POUMON :

LE COMTE d'EGMONT ET LE HAINAUT.

Hainaut Tourisme. Périodique bimestriel, nr 172, septembre 1975, blz. 157-164, zes illustraties. Uitgave van de Fédération du Tourisme de la province de Hainaut, 31, rue des Clercs, 7000 Mons.

Wie zich aan de biografie van graaf Lamoraal d'Egmont interesseert, - en welke Zottegemnaar doet dit niet, want d'Egmont was heer van Zottegem, had er zijn kasteel en ligt begraven in de familiekelder in de kerk en heeft sedert 1879 zijn standbeeld te Zottegem - kan in deze bijdrage lezen dat de graaf ook in het Henegouwse geen onbekende mag blijven, want hij werd op 18 november 1522 geboren op het kasteel van La Hamaide ten zuiden van Flobecq. Een ruim deel van deze bijdrage is gewijd aan de terechtstelling van de graaf te Brussel.

GOTTEM aan de Leie — Valère GAUBLOMME

Inhoudstafel 1975

K. BAERT — Bijdrage bespreking 136

G. VANDEN BERGHE — Wie was Gilson Patoul en Guillebert de Mets ? 243

B. BOEL — Onze Gouwdag te Denderleeuw op 8 juni 1975 185

M. BOVIJN — Een openbare verkoping te Ninove in 1904 223

J. DE BROUWER — Het prinselijk leenhof «de Schijvink» te Haaltert 249

A. DE COCK — Poging tot herstel van de abdij van Affligem in 1814, onder dom Colombanus De Craecker 229

F. COURTEAUX — Boekbesprekingen 137
— 1475-1975 - De Zwarte Zusters te Aalst of de geschiedenis van de pest 141
— Uit het stadsarchief Aalst : de stadspompen 236
— Boekbespreking 246

V. GAUBLOMME — Onze Bibliografie 59, 126, 189, 275

J. VAN HAVER — Enkele aantekeningen over Alfons de Cock 265
— Een brief uit Wieze aan A. de Cock 270

H. VAN ISTERDAEL : Verslag en oorzaak van de onlusten te Ninove op 11 april 1790 261

S. DE LANGE — Een «ommestellynghe» van 1691 te Opbrakel 49
— Een rekening van Opbrakel uit het einde van de 17e eeuw 205

L. DE RIJCK — Van loterijen, giften en dotaties (1792-1830) 233
— Een congres der Bewaerders te Aalst anno 1911 273

C. UYTTERSPROT — Drie Aalsterse tijdschriften 178
— Alfons en Jozef de Cock, twee beroemde zonen van Herdersem 239

W. VERLEYEN — Dom Gregorius Baston, prior te Bornem (1679-1752) 216

Register van de plaatsnamen

Aaigem : 249, 253, 257, 258

Aalst : *1, 77, 141,* 217, 218, 219, 232, *253,* 254, 273.

Affligem : 220, *229.*

Antwerpen : 57.

Bassevelde : 254.

Bornem : 221.

Burst : 249.

Deftinge : 58.

Denderleeuw : *185.*

Denderhoutem : 251, 252, 253, 254, 255, 258.

Elst : 56.

Ename : 58.

Everbeek : 57.

Gaver : 216.

Gent : 57.

Geraardsbergen : 47, *243.*

Gijzegem : 40.

Haaltert : *249.*

Heldergem : 249, 250.

Herdersem : *239, 253.*

Hulst : 254.

Kerksken : 249, 256, 257.

Liedekerke : 259.

Lier : 265.

Mater : 58.

Nederbrakel : 56.

Nieuwerkerken : 251.

Ninove : *261, 223.*

Oordegem : 253.

Opbrakel : *49, 205.*

Oudenaarde : 57.

Scherpenheuvel : 254.

Schorisse : 56.

Sint-Blasius-Boekel : 58.

Sint-Lievens-Esse : 251.

Vloesberg : 57.

Wieze : *270.*

Zegelsem : 55.

Zottegem : 58.

HET LAND VAN AALST

TWEEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

Voorzitter : F. Courteaux, Acaciastraat 7, 9300 Aalst - Tel. (053) 21.80.96

Beheerder : G. van Bockstaele, Bevegemstraat 14, 9620 Zottegem Tel. (091) 60.19.04

Redaktiesekretaris :

E.H. J. de Brouwer, past., 9340 St.-Gillis-Denderm. - Tel. (052) 21.48.27

Ruil- en Recensiedienst :

E.H. V. Gaublomme, pastoor, 9803 Gottem - Tel. (051) 63.30.80

Bestuursleden : K. Baert, B. Boel, S. De Lange, L. De Rijck, C. Uytter sprot en A. Van Lul.

Prijs voor het jaarabonnement :

Voor leden 250 fr., steunende leden 350 fr. en voor ereleden 500 fr., te storten op postrekening nr. 000-0586911-61 «Het Land van Aalst», Bevegemstraat 14, 9620 Zottegem.

Bestellingen van jaargangen en losse nummers bij de heer Luc de Rijck, D. de Wolfstraat 18, 9300 Aalst (Tel. 053 - 21.67.63), na voorafbetaling op voornoemde postrekening, van 60 fr. per enkel nummer, 120 fr. per dubbel nummer en 300 fr. voor een volledige jaargang.

INHOUD VAN NUMMER 6 - 1975.

J. DE BROUWER — Het prinselijk leenhof «de Schijvink» te Haaltert 249

H. VAN ISTERDAEL — Verslag en oorzaak van de onlusten te Ninove op 11 april 1790 261

J. VAN HAVER — Enkele aantekeningen over Alfons De Cock 265

J. VAN HAVER — Een brief uit Wieze aan A. De Cock 270

BELANGRIJKE MEDEDELING 272

L. DE RIJCK — Een Congres der Bewaerders te Aalst anno 1911 273

V. GAUBLOMME — Onze Bibliografie 275

Verantwoordelijke uitgever : J. DE BROUWER - 9340 Sint-Gillis-Dendermonde

Drukkerij : «Het Reklaamblad», Nieuwstraat 29, Lede - tel. (053) 21.27.87 - 70.01.71